

MAGISTERIUM 40

**DICASTERUL PENTRU LAICI,
FAMILIE ȘI VIAȚĂ**

**ITINERARE
CATECUMENALE
PENTRU VIAȚA
MATRIMONIALĂ**

**Orientări pastorale
pentru Bisericile particulare**

Traducere din limba
de pr. dr. Mihai Pătrașcu

**Sapientia
Iași 2022**

Titlul original: *Itinerari catecumenali per la vita matrimoniale. Orientamenti pastorali per le Chiese particolari.*

© Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2022.

Redactor: pr. dr. Ștefan Lupu
Tehnoredactare, copertă: Marius Gherghel

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DICASTERUL PENTRU LAICI, FAMILIE ȘI VIAȚĂ**

Itinerare catecumenale pentru viața matrimonială. Orientări pastorale pentru Bisericile particulare / trad. din lb. italiană de pr. dr. Mihai Pătrașcu. – Iași : Sapienia Iași, 2022

ISBN 978-606-578-488-8

I. Pătrașcu, Mihai (trad.)

2

© 2022 Editura SAPIENTIA
Institutul Teologic Romano-Catolic
Str. Th. Văscăuțeanu, 6
RO – 700462 Iași
Tel. 0232/225228
Fax 0232/211476
www.editurasapientia.ro
www.librariasapientia.ro
e-mail: slupu@itrc.ro

CUPRINS

Prefața Sfântului Părinte Francisc	7
Premisă.	
Propunerea Sfântului Părinte Francisc a unui „catecumenat matrimonial”	11
I. Indicații generale	14
De ce un catecumenat	14
Cui îi revine această misiune	16
Pentru o pastorație reînnoită a vieții conjugale	20
II. O propunere concretă.	23
Modalități	24
Faze și etape	28
Două precizări	29
A. Faza pre-catecumenală: pregătirea îndepărtată . . .	30
B. Faza intermediară: primirea catecumenilor	37
C. Faza catecumenală	46
Prima etapă: pregătirea apropiată.	47
A doua etapă: pregătirea imediată.	59
A treia etapă: însoțirea primilor ani de viață matrimonială.	68
Însoțirea cuplurilor aflate în criză.	80
Concluzie.	90

PREFAȚA SFÂNTULUI PĂRINTE FRANCISC

„Vestea creștină care se referă la familie este cu adevărat o veste bună” (*Amoris laetitia*, 1). Această afirmație din *relatio finalis* a Sinodului Episcopilor despre familie merita să deschidă exortația apostolică *Amoris laetitia*. Pentru că Biserica, în fiecare epocă, este chemată să vestească din nou, mai ales tinerilor, frumusețea și belșugul de har care sunt cuprinse în sacramentul Căsătoriei și în viața familială care izvorăște din el. La cinci ani de la publicarea sa, Anul „Familia *Amoris laetitia*” a intenționat să repună în centru familia, să invite la reflecție asupra temelor din exortația apostolică și să anime întreaga Biserică în angajarea bucuroasă de evanghelizare pentru familii și cu familiile.

Unul din roadele acestui An special îl reprezintă *Itinerare catecumenale pentru viața matrimonială*, pe care acum am plăcerea să-l încredințez păstorilor, soților și tuturor celor care lucrează în pastorația familială. Este vorba de un instrument pastoral pregătit de *Dicasterul pentru Laici, Familie și Viață*, urmând o indicație pe care am exprimat-o în mod repetat, adică „necesitatea unui «nou catecumenat» ca pregătire pentru căsătorie”; de fapt, „este urgent de a realiza concret ceea ce a fost deja propus în *Familiaris consortio* (nr. 66), adică, așa cum pentru Botezul adulților catecumenatul este parte din procesul sacramental, tot așa și pregătirea pentru căsătorie să devină parte integrantă a întregii proceduri sacramentale a căsătoriei, ca antidot care să împiedice înmulțirea celebrărilor matrimoniale nule sau inconsistente” (*Discurs adresat Curiei Romane*, 21 ianuarie 2017).

Aici ieșea în evidență, fără jumătăți de cuvinte, preocuparea serioasă față de faptul că, printr-o pregătire prea superficială, cuplurile merg în întâmpinarea pericolului real de a celebra o căsătorie nulă sau cu baze așa de slabe încât „să se destrame” în puțin timp și să nu știe să reziste nici măcar la primele crize inevitabile. Aceste eșecuri aduc cu ele mari suferințe și lasă răni adânci în persoane. Rămân dezamăgite, amărâte și, în cazurile mai dureroase, ajung chiar să nu mai creadă în vocația la iubire, înscrisă de Dumnezeu însuși în inima ființei umane. Așadar, există, înainte de toate, o datorie de a însoți cu simț de responsabilitate pe cei care manifestă intenția de a se uni în căsătorie, ca să fie feriți de traumele despărțirilor și să nu-și piardă niciodată încrederea în iubire.

Dar există și un sentiment de dreptate care ar trebui să ne anime. Biserica este mamă, și o mamă nu face preferințe între copii. Nu-i tratează cu inegalitate, le dedică tuturor aceleași îngrijiri, aceleași atenții, același timp. A dedica timp este semn de iubire: dacă nu dedicăm timp unei persoane este semn că nu o iubim. Asta îmi vine în minte de atâtea ori când mă gândesc că Biserica dedică mult timp, câțiva ani, pregătirii candidaților la preoție sau la viața călugărească, dar dedică puțin timp, numai câteva săptămâni, celor care se pregătesc pentru căsătorie. Ca și preoții și consacrații, și soții sunt fii ai maicii Biserici, și o așa de mare diferență de tratament nu este corectă. Cuplurile de soți constituie marea majoritate a credincioșilor și adesea sunt coloane fundamentale în parohii, în grupurile de voluntariat, în asociații, în mișcări. Sunt adevărați „păzitori ai vieții”, nu numai pentru că dau naștere la copii, îi educă și îi însoțesc în creștere, dar și pentru că se îngrijesc de bătrânii din familie, se dedică slujirii persoanelor cu dizabilități și adesea multor situații de sărăcie cu

care vin în contact. Din familii se nasc vocațiile la preoție și la viața consacrată; și familiile sunt cele care constituie țesutul societății și îi „remediază rupturile” cu răbdarea și jertfele zilnice. Așadar, este o datorie de dreptate pentru Biserica-mamă să dedice timp și energie pentru pregătirea celor pe care Domnul îi cheamă la o misiune așa de mare ca aceea familială.

De aceea, pentru a da concretețe acestei necesități urgente, „am recomandat să se realizeze un adevărat catecumenat al viitorilor miri, care să includă toate etapele drumului sacramental: timpurile pregătirii la căsătorie, ale celebrării sale și ale anilor care urmează imediat” (*Discurs adresat participanților la cursul despre procesul matrimonial*, 25 februarie 2017). Este ceea ce își propune să facă documentul pe care-l prezint aici și pentru care sunt recunoscător. El se împarte conform celor trei faze: pregătirea la căsătorie (îndepărtată, apropiată și imediată); celebrarea căsătoriei; însoțirea primilor ani de viață conjugală. Așa cum veți vedea, este vorba de a parcurge o importanță bucată de drum împreună cu perechile pe drumul vieții lor, și după căsătorie, mai ales atunci când vor putea trece prin crize și momente de descurajare. Astfel, vom încerca să fim fideli față de Biserică, mamă, învățătoare și însoțitoare de drum, mereu alături de noi.

Este dorința mea vie ca după acest prim document să urmeze cât mai curând un altul, în care să fie indicate modalități pastorale concrete și posibile itinerare de însoțire, dedicat în mod specific acelor cupluri care au experimentat eșecul căsătoriei lor și care trăiesc într-o nouă unire ori s-au recăsătorit civil. De fapt, Biserica vrea să fie aproape de aceste cupluri și să parcurgă cu ele *via caritatis* (cf. *Amoris laetitia*, 306), așa încât să nu se simtă abandonate și să poată găsi în comunități locuri accesibile și fraterne de primire, de ajutor

pentru discernământ și de participare. Acest prim document care este oferit acum este un dar și este o misiune. Un dar, pentru că pune la dispoziția tuturor un material abundent și stimulant, rod al reflecției și al experiențelor pastorale deja realizate în diferite dieceze/eparhii din lume. Și este și o misiune, pentru că nu este vorba de „formule magice” care funcționează în mod automat. Este o haină care trebuie „cusută după măsură” pentru persoanele ce o vor îmbrăca. De fapt, este vorba de orientări care cer să fie receptate, adaptate și puse în practică în situațiile sociale, culturale și ecleziale concrete în care trăiește fiecare Biserică particulară. De aceea, fac apel la docilitatea, la zelul și la creativitatea păstorilor Bisericii și ale colaboratorilor lor, pentru a face mai eficace această operă vitală și indispensabilă de formare, de vestire și de însoțire a familiilor, pe care Duhul Sfânt ne cere s-o realizăm în acest moment.

„Nu m-am sustras de la nimic ca să vă vestesc cele folosite și v-am învățat în public și prin case” (*Fap* 20,20).
Îi invit pe toți cei care lucrează în pastorația familială să-și însușească aceste cuvinte ale apostolului Paul și să nu se descurajeze în fața unei misiuni care poate să pară dificilă, angajantă sau chiar mai presus de propriile posibilități. Curaj! Să începem să facem primii pași! Să începem procese de reînnoire pastorală! Să punem mintea și inima în slujba viitoarelor familii și vă asigur că Domnul ne va susține, ne va da înțelepciune și forță, va face să crească în noi toți entuziasmul și mai ales ne va face să experimentăm „bucuria dulce și confortantă de a evangheliza” (*Evangelii gaudium*, 9), în timp ce vestim noilor generații Evanghelia familiei.

Franciscus

PREMISĂ

Propunerea Sfântului Părinte Francisc a unui „catecumenat matrimonial”

1. Sfântul Părinte Francisc a exprimat în diferite ocazii grija sa în sânul Bisericii față de o pregătire mai bună și mai aprofundată la căsătoria tinerelor cupluri, insistând asupra necesității unui itinerar relativ amplu, inspirat din catecumenatul baptismal, care să le permită să trăiască mai conștient sacramentul Căsătoriei, pornind de la o experiență de credință și de întâlnire cu Isus¹.

2. Acest document, reluând ceea ce s-a expus deja despre aceeași temă într-un document al fostului Consiliu Pontifical pentru Familie², vrea să fie un răspuns la această preocupare a Sfântului Părinte și un ajutor dat Bisericilor particulare în gândirea sau regândirea

¹ „Simt că trebuie să reafirm necesitatea unui «nou catecumenat» ca pregătire pentru căsătorie. Primind auspiciile părinților de la ultimul sinod ordinar, este urgent de a realiza concret ceea ce deja s-a propus în *Familiaris consortio* (nr. 66), adică, așa cum pentru botezul adulților catecumenatul este parte a procesului sacramental, tot așa și pregătirea pentru căsătorie să devină parte integrantă a întregii proceduri sacramentale a căsătoriei, ca antidot care să împiedice înmulțirea de celebrări matrimoniale nule sau inconsistente” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 21 ianuarie 2017; cf. și *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 29 ianuarie 2018; *Amoris laetitia*, 205-211).

² CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 13 mai 1996.

itinerarelor lor de pregătire la sacramentul Căsătoriei și de însoțire a primilor ani de viață matrimonială. De aceea, aceste „orientări pastorale” nu trebuie înțelese ca un „curs prematrimonial” structurat și complet, în formă și în conținuturi, deja pregătit pentru a fi folosit în pastorația obișnuită. În schimb, scopul este acela de a expune câteva principii generale și o propunere pastorală concretă și de ansamblu, pe care fiecare Biserică locală este invitată să le ia în considerare în elaborarea unui propriu itinerar catecumenal pentru viața matrimonială, răspunzând astfel în mod creativ la apelul papei³.

3. Situația actuală cere o angajare pastorală reînnoită pentru a întări pregătirea la sacramentul Căsătoriei în diecezele/eparhiile și în parohiile din toate continentele. Numărul tot mai redus de persoane care în general se căsătoresc, dar mai ales și durata scurtă a căsătoriilor chiar sacramentale, precum și problema validității căsătoriilor celebrate, constituie o provocare urgentă, care pune în joc realizarea și fericirea atâtor credincioși laici în lume. La originea multor dificultăți pe care familiile ajung să le trăiască există o evidentă fragilitate a căsătoriei, cauzată la rândul său de o serie de factori precum: mentalitatea hedonistă ce deformează frumusețea și profunzimea sexualității umane; autoreferențialitatea, care face dificilă asumarea angajamentelor vieții matrimoniale; o înțelegere limitată a darului sacramentului matrimonial, a semnificației iubirii conjugale și a faptului că este o vocație autentică, adică

³ „Diferitele comunități vor fi cele care vor trebui să elaboreze propuneri mai practice și eficiente, care să țină cont fie de învățăturile Bisericii, fie de nevoile și de provocările locale” (*Amoris laetitia*, 199).

un răspuns la chemarea lui Dumnezeu adresată bărbatului și femeii care decid să se căsătorească etc. Grija pe care Biserica-mamă o simte față de acești fii ai săi, care au nevoie de ajutor și de călăuzire, trebuie să determine să se investească noi energii în favoarea cuplurilor „pentru ca experiența lor de iubire să poată deveni un sacrament, un semn eficace al mântuirii”⁴.

⁴ FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 21 ianuarie 2017.

I. INDICAȚII GENERALE

De ce un catecumenat

4. Ideea de a construi *itinerare catecumenale pentru căsătorie* nu este nouă în reflecția eclezială¹. După cele două Sinoade despre familie din 2014 și din 2015, papa Francisc a propus-o în mai multe rânduri în magisteriul său ordinar și ea a luat formă treptat în reflecția pastorală, schițând linii de parcursuri reînnoite de însoțire la căsătorie².

5. În Biserica antică – după convingerea comună a sfinților părinți –, o clară orientare creștină de viață trebuia să precedă celebrarea sacramentului. „Mai întâi trebuiau să devină discipoli ai Domnului și după

¹ Expresia apare în diferite studii despre temă, între care F. COUDREAU, în *Verkündigung und Glaube. Festgabe für F.X. Arnold*, Freiburg 1958, și B. HÄRING, *Sociologia della famiglia*, Roma 1962. Începând din anii '60, unele Conferințe Episcopale au propus-o și în unele documente naționale și regionale. În afară de asta, Exortăția apostolică *Familiaris consortio*, pornind de la analogia cu catecumenatul baptismal, marchează deja etapele itinerarului pentru pregătirea la căsătorie: îndepărtată, apropiată, imediată și însoțirea ulterioară a soților (cf. nr. 66).

² „Doresc să recomand angajarea unui *catecumenat matrimonial*, înțeles ca itinerar indispensabil al tinerilor și al cuplurilor destinat să-i facă să retrăiască conștiința lor creștină, susținută de harul celor două sacramente, Botezul și Căsătoria. Așa cum am reafirmat în alte dăți, catecumenatul este în sine unic, deoarece e baptismal, adică înrădăcinat în botez, și în același timp în viață are nevoie de caracter permanent, fiind permanent *harul* sacramentului matrimonial” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 29 ianuarie 2018).

aceea să fie admiși la sfântul Botez”, afirmă sfântul Vasile³. Semne sigure ale noii orientări de viață erau credința și convertirea. De fapt, catecumenatul antic era timpul în care se formau candidații la Botez, alimentând în ei credința și încurajându-i la convertire. Credința deschidea inima și mintea la Dumnezeu și la opera de mântuire a lui Isus Cristos, convertirea tindea să corecteze comportamente, obișnuințe, practici de viață incompatibile cu noua existență creștină pe care catecumenii urmau să o îmbrățișeze.

În mod asemănător cu ceea ce se întâmpla pentru Botez în Biserica antică, o formare la credință și o însoțire în dobândirea unui stil de viață creștin, adresate în mod specific cuplurilor, ar fi de mare ajutor, astăzi, în vederea celebrării căsătoriei⁴. De fapt, catecumenatul poate să inspire în orice epocă noi drumuri de reînnoire a credinței, pentru că propune un stil de însoțire a persoanelor – pedagogic, treptat, ritualizat – care păstrează mereu eficacitatea sa. Catecumenatul matrimonial, în mod specific, nu vrea să fie o simplă cateheză, nici să transmită o doctrină. El tinde să facă să răsunе între soți misterul harului sacramental, care le aparține în virtutea sacramentului: a face să se trăiască prezența lui Cristos cu ei și între ei⁵. Pentru aceasta este necesar,

³ VASILE DIN CEZAREEA, *De baptismo* I, 1.

⁴ „Este nevoie [...] să se facă tot mai eficace itinerarele de pregătire la sacramentul Căsătoriei, pentru creșterea nu numai umană, ci mai ales a credinței logodnicilor. Scopul fundamental al întâlnirilor este acela de a-i ajuta pe logodnici să realizeze o inserare progresivă în misterul lui Cristos, în Biserică și cu Biserica. Ea comportă o progresivă maturizare în credință, prin vestirea Cuvântului lui Dumnezeu, adeziunea și urmarea generoasă a lui Cristos” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 21 ianuarie 2017).

⁵ „Dumnezeu, care i-a chemat pe soți «la» Căsătorie, continuă să-i cheme «în» Căsătorie” (*Familiaris consortio*, 51).

față de cei care intenționează să se căsătorească, să se depășească stilul doar al formării intelectuale, teoretice și generale (alfabetizare religioasă). Este necesar să se parcurgă cu ei drumul care să-i conducă la o întâlnire cu Cristos, sau la aprofundarea acestui raport, și să facă un discernământ autentic al propriei vocații matrimoniale, atât la nivel personal, cât și de cuplu⁶.

Cui îi revine această misiune

6. Elaborarea unui itinerar de pregătire la căsătorie de tip catecumenal și însoțirea concretă a cuplurilor de-a lungul acestui parcurs sunt o misiune care revine întregii comunități ecleziale, pe un drum împărtășit între preoți, soți creștini, călugări și lucrători pastoralii, care trebuie să colaboreze între ei și în acord cu propriul episcop. Căsătoria nu este numai un fapt social, ci pentru creștini este un fapt „eclezial”. Așadar, toată Biserica, drept trup al lui Cristos, se îngrijește și simte nevoia de a fi în slujba viitoarelor familii⁷.

7. Convingerea de la care trebuie pornit, fie pentru cuplurile care se pregătesc la căsătorie, fie pentru lucrătorii pastoralii care-i însoțesc, este că sacramentul

⁶ „Nu e vorba de a le da tot Catehismul, nici de a-i îndopa cu prea multe teme. De fapt, și în acest caz este valabil că nu știința multă satură și satisface sufletul, ci simțirea și gustarea lucrurilor în interior. Interesează mai mult calitatea decât cantitatea și trebuie dată prioritate – împreună cu o reînnoită vestire a *kerygmei* – acelor conținuturi care, transmise în mod atrăgător și cordial, să-i ajute să se angajeze într-un parcurs al întregii vieți cu suflet mare și liberalitate” (*Amoris laetitia*, 207).

⁷ „Cei care se căsătoresc sunt pentru comunitatea creștină o resursă prețioasă, pentru că, angajându-se cu sinceritate să crească în iubire și în dăruirea reciprocă, pot să contribuie la reînnoirea țesutului însuși al întregului trup eclezial” (*Amoris laetitia*, 207).

Căsătoriei nu este un punct de sosire: este o vocație, este un drum de sfințenie care cuprinde toată viața persoanelor⁸. În afară de asta, în virtutea propriei participări la preoția profetică și regească a lui Cristos, și credincioșii laici primesc în sacramentul Căsătoriei o misiune eclezială specifică pentru care au nevoie să fie pregătiți și însoțiți⁹. Așadar, așa cum Biserica are grijă să-i pregătească foarte bine pe preoți și călugări să trăiască vocația și misiunea lor dedicându-le ani lungi de formare, în același mod este misiune a Bisericii să pregătească în mod adecvat credincioșii laici, care se simt chemați la asta, să primească vocația matrimonială și să persevereze în ea toată viața, desfășurând misiunea care le este proprie¹⁰. Sacramentul Preoției, consacrarea călugărească și sacramentul Căsătoriei merită toate aceeași îngrijire, pentru că Domnul cheamă cu aceeași intensitate și cu aceeași iubire bărbați și femei la o vocație sau la alta.

8. Pentru a pune în practică în mod eficace o pastorație reînnoită a vieții conjugale, este de acum indispensabil ca fie cuplurile de însoțitori, în parohii și în mișcărilor familiale, fie preoții, deja de la formarea în

⁸ „[...] logodnicii să nu vadă căsătoria ca sfârșitul drumului, ci să-și asume căsătoria ca pe o vocație care îi lansează înainte, cu decizia fermă și realistă de a trece împreună prin toate încercările și momentele dificile” (*Amoris laetitia*, 211).

⁹ „În virtutea sacramentului, sunt investiți cu o adevărată misiune, ca să poată face vizibilă, pornind de la lucrurile simple, obișnuite, iubirea cu care Cristos iubește Biserica sa, continuând să-și dăruiască viața pentru ea” (*Amoris laetitia*, 121).

¹⁰ „Nu se pot defini ca «pregătire la căsătorie» trei sau patru conferințe date în parohie. Pregătirea trebuie să fie matură și este nevoie de timp. Nu este un act formal: este un sacrament. Dar trebuie pregătit cu un adevărat catecumenat” (FRANCISC, *Cateheză despre Porunci*, 11/A: *Să nu săvârșești adulter*, 24 octombrie 2018).

seminar, fie călugării și consacrații să fie formați și pregătiți în mod adecvat pentru complementaritatea și coresponsabilitatea eclezială reciprocă¹¹. Această comuniune naturală în apostolat între soți și celibatari consacrați a fost prezentă în viața eclezială încă de la apariția sa, așa cum demonstrează exemplul lui Paul, care avea alături în evanghelizare pe Acvila și Priscila¹², dar astăzi trebuie redescoperită și trăită pe deplin în parohii și la nivel diecezan, pentru că diversitatea de stil și de limbaj, diversitatea de experiențe de viață, diversitatea de carisme și daruri spirituale proprii fiecărei vocații și stări de viață sunt de mare îmbogățire în transmiterea credinței tinerelor cupluri și în inițierea lor la viața matrimonială.

9. Cei care sunt responsabili ai acțiunii pastorale – parohi, persoane consacrate, episcopi – desfășoară o importantă misiune de animare și de coordonare¹³. Preoții și parohii îndeosebi, fiind în mod normal primii care primesc cererea tinerilor de a se căsători în biserică, au marea responsabilitate de a primi, de a încuraja și de a orienta bine cuplurile, făcând să apară imediat profunda dimensiune religioasă implicată în căsătoria creștină, mult superioară unui simplu „rit civil” sau „obicei”¹⁴.

¹¹ Cf. *Amoris laetitia*, 203; *Catehismul Bisericii Catolice*, 1632.

¹² Cf. *Fap* 18,13; 18,18-19; 18,26; *Rom* 16,3-5; *1Cor* 16,19.

¹³ „Vouă, parohilor, colaboratori indispensabili ai episcopilor, vă este încredințat în mod principal acest catecumenat. Vă încurajez să-l realizați în pofida dificultăților pe care le veți putea întâlni” (FRANCISC, *Discurs adresat participanților la cursul despre procesul matrimonial*, 25 februarie 2017).

¹⁴ „Preoții, mai ales parohii, sunt primii interlocutori ai tinerilor care doresc să formeze o nouă familie și să se căsătorească în sacramentul Căsătoriei. Însoțirea slujitorului hirotonit îi va ajuta pe viitorii soți să înțeleagă că o căsătorie între un bărbat și o femeie este semn al unirii nuptiale între Cristos și Biserică, făcându-i conștienți

10. Alături de preoți și de călugări, un rol primar trebuie să fie desfășurat de cuplurile de soți. Pregătirea cuplurilor pentru căsătorie este o adevărată operă de evanghelizare¹⁵ și credincioșii laici, îndeosebi soții, sunt chemați, la fel ca slujitorii hirotoniți și călugării, să participe la misiunea evanghelizatoare a Bisericii: sunt un subiect pastoral¹⁶. În virtutea experienței lor specifice, vor putea da concretețe parcursurilor de însoțire, înainte de căsătorie și în timpul căsătoriei, intervenind ca martori și însoțitori ai cuplurilor în raport cu multe din aspectele vieții matrimoniale (afective, sexuale, dialogice, spirituale) și familiale (îndatoriri de îngrijire, deschidere la viață, dăruire reciprocă, educarea copiilor, sprijin în trudele zilnice, în dificultăți și în boală). Soții care se fac disponibili pentru această prețioasă slujire de însoțire obțin ei înșiși mari beneficii: de

de semnificația profundă a pasului pe care urmează să-l facă” (FRANCISC, *Discurs adresat participanților la cursul diecezan de formare despre căsătorie și familie promovat de Tribunalul Rota Romana*, 27 septembrie 2018).

¹⁵ „Astăzi mai mult ca oricând, această pregătire se prezintă ca o adevărată ocazie de evanghelizare a adulților și, adesea, a așa-numiților îndepărtați. De fapt, sunt numeroși tinerii pentru care apropierea căsătoriei constituie ocazia pentru a întâlni din nou credința de mult timp izolată la marginile vieții lor; ei, de altfel, se află într-un moment deosebit, caracterizat adesea și de disponibilitatea de a revedea și de a schimba orientarea existenței. Deci, poate fi un timp favorabil pentru a reinnoi propria întâlnire cu persoana lui Isus Cristos, cu mesajul Evangheliei și cu învățătura Bisericii” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 21 ianuarie 2017).

¹⁶ „Sfintele cupluri creștine [...] sunt lucrare [...] ale Duhului Sfânt, care este protagonistul misiunii, mereu, și sunt deja prezente în comunitățile noastre teritoriale. [...] Să ne gândim la munca pastorală în catecumenatul prematrimonial și post-matrimonial: aceste cupluri trebuie să-l facă și să meargă înainte” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 25 ianuarie 2020).

fapt, a duce înainte o angajare pastorală și a vesti altora „Evanghelia căsătoriei” constituie un factor de mare unire spirituală și de îmbogățire personală și de cuplu. Totuși, va trebui evitat riscul ca laicii, și îndeosebi soții, în trăirea acestui protagonism eclezial, să ia locul preotului, asumându-și roluri și funcțiuni care nu le revin. Preoții și călugării, la rândul lor, vor avea grijă să nu reducă prezența laicilor la aceea de simpli martori, pentru că lor le revine un spațiu de coresponsabilitate efectivă. Așadar, preoții și călugării vor căuta să se pună în atitudine de ascultare constantă și de verificare a drumului împreună cu cuplurile care colaborează cu ei și care trăiesc personal dimensiunea familială, evitând să fie unici actori sau, dimpotrivă, să facă cereri excesive și să delege prea mult, riscând să „extenueze familiile”.

Pentru o pastorație reînnoită a vieții conjugale

11. Așadar, reînnoirea pastorală dorită de papa Francisc încă de la începutul pontificatului său¹⁷ trebuie să se refere și la pastorația vieții conjugale. În acest domeniu, drumul reînnoirii poate să fie indicat pornind de la trei „note” specifice: transversalitate, sinodalitate și continuitate.

12. „Transversalitate” înseamnă că pastorația vieții conjugale nu este închisă în domeniul restrâns al

¹⁷ „Pastorația în cheie misionară cere să se abandoneze criteriul pastoral comod al lui «s-a făcut mereu așa». Îi invit pe toți să fie curajoși și creativi în această misiune de a regândi obiectivele, structurile, stilul și metodele evanghelizatoare ale propriilor comunități. O găsire a scopurilor fără o căutare comunitară adecvată a mijloacelor pentru a ajunge la ele este condamnată să se traducă în simplă fantezie” (*Evanghelii gaudium*, 33).

„întâlnirilor pentru logodnici”, ci „traversează” multe alte domenii pastorale și în acestea se ține cont de ea. În acest mod se evită o anumită divizare a pastorației în „compartimente statice”, care îi diminuează eficacitatea. Pastorația copiilor, pastorația tineretului și pastorația familială au nevoie, în schimb, să meargă împreună, în sinergie. Trebuie să fie conștiente reciproc de parcursurile și de obiectivele pastorale pe care și le stabilesc pentru a da loc la un proces de creștere liniară și la o aprofundare treptată a credinței. Parohul ar trebui să desfășoare în acest sens un important rol de coordonare care trebuie împărțășit cu echipa pastorală. În afară de asta, ar fi mare folos dacă în aceste trei domenii ar fi prezentă mereu *perspectiva vocațională* care unifică și dă coerență parcursului de credință și de viață al persoanelor. Chiar și *pastorația socială* ar trebui integrată cu cea familială, pentru că nu se poate înțelege astăzi o pastorație a socialului adecvată fără „a asculta” familia, așa cum nu se pot înțelege familiile fără a ține cont de modul cum sunt influențate astăzi de realitatea socială.

13. „Sinodalitatea” definește specificul *modus vivendi et operandi* al Bisericii. Biserica este comuniune și realizează în concret faptul de a fi comuniune în a merge împreună, în a coordona toate domeniile pastorale și în participarea activă a tuturor membrilor săi la misiunea sa evanghelizatoare¹⁸. În acest stil sinodal trebuie trăită și pastorația vieții conjugale, care trebuie să fie „asumată” coresponsabil de toți în Biserică, trebuie să cuprindă toate domeniile pastorale și trebuie să meargă în același pas cu drumul comun al Bisericii în orice epocă istorică, crescând cu ea, actualizându-se și reînnoindu-se cu ea.

¹⁸ COMISIA TEOLOGICĂ INTERNAȚIONALĂ, *Sinodalitatea în viața și în misiunea Bisericii*, 2 martie 2018, 6.

14. „Continuitatea” se referă la caracterul non-„episodic”, ci „prelungit în timp” – s-ar putea spune și „permanent” –, al pastorației vieții conjugale. În acest mod există posibilitatea de a stabili itinerare pedagogice care, în diferitele faze de creștere – umană și de credință –, să-i însoțească pe copii și pe tineri la descoperirea treptată a vocației lor: fie la căsătorie, la preoție sau la viața călugărească. De aceea, este necesară o înrădăcinare a vocației matrimoniale în drumul inițierii creștine la credință încă din copilărie¹⁹.

15. În lumina celor spuse, devine necesară o serioasă regândire a modului în care Biserica însoțește creșterea umană și spirituală a persoanelor. De fapt, în multe țări, în viața și în activitatea obișnuită a parohiilor, există lungi perioade de „abandonare pastorală” a unor faze ale vieții persoanelor și familiilor, care, din păcate, sunt motiv de îndepărtare de comunitate și adesea și de credință: de exemplu, să ne gândim la părinți după cateheza pentru Botezul copiilor sau la copii după Prima Împărtășanie. Tocmai pentru a umple aceste „goluri pastorale”, este oportun de a gândi parcursuri vocaționale specifice drept continuare a formării catehetice de bază și alte parcursuri de însoțire, pentru ca părinții să poată urma creșterea spirituală a propriilor copii în timpul copilăriei și adolescenței și să se poată simți în acest scop susținuți de o comunitate cu care să împărtășească reflecțiile și experiența lor²⁰.

¹⁹ *Amoris laetitia*, 206.

²⁰ „Familia și tinerii nu pot să fie două sectoare paralele ale pastorației din comunitățile noastre, ci trebuie să meargă strâns unite, pentru că foarte des tinerii sunt ceea ce o familie le-a dat lor în perioada creșterii. Această perspectivă recompune în unitate o pastorație vocațională atentă să exprime fața lui Isus în multiplele

II. O PROPUNERE CONCRETĂ

16. Papa Francisc a „recomandat să se realizeze un adevărat catecumenat al viitorilor soți, care să includă toate etapele drumului sacramental: etapa pregătirii la căsătorie, a celebrării sale și a anilor imediat următori”¹. Așa cum s-a spus deja, este misiunea fiecărei dieceze/eparhii să elaboreze, sau să regândească, propriul itinerar de pregătire la căsătorie inspirat din catecumenatul pre-baptismal. Acest lucru va trebui făcut, desigur, ținând cont de posibilități și limite definite de propriul context geografic, cultural și pastoral, inspirându-se din aceste orientări în manieră flexibilă și creativă.

În elaborarea acestui proiect, va trebui să se țină cont de câteva condiții:

- să dureze pentru un timp suficient de lung încât să permită cuplurilor o reală reflecție și maturizare;
- deși pornind de la experiența concretă a iubirii umane, să fie puse în centrul pregătirii la căsătorie credința și întâlnirea cu Cristos;
- să fie împărțit în etape, marcate – acolo unde este posibil și oportun – de rituri de trecere care să fie celebrate în cadrul comunității;
- să cuprindă toate aceste elemente (fără a exclude niciunul): formare, reflecție, confruntare, dialog, liturgie, comunitate, rugăciune, sărbătoare.

sale aspecte” (FRANCISC, *Discurs la întâlnirea cu credincioșii în timpul vizitei la Loreto*, 25 martie 2019).

¹ FRANCISC, *Discurs adresat participanților la cursul despre procesul matrimonial*, 25 februarie 2017).

Totuși, este important de remarcat că și atunci când o dieceză/eparhie va pune la punct propriul itinerar de pregătire la căsătorie, acest „instrument pastoral” nu va putea să fie pur și simplu „impus” ca singura cale de pregătire la căsătorie, ci va fi folosit cu discernământ și cu bun-simț, știind bine că există cazuri în care nu se va putea sau nu va trebui să se urmeze catecumenatul matrimonial, ci va trebui să se găsească alte modalități și alte forme de pregătire în vederea căsătoriei.

Modalități

17. Va fi oportun, după ce s-a elaborat propriul itinerar de catecumenat matrimonial, ca dieceza/eparhia să-l supună unei perioade de experimentare și de probă printr-un „proiect-pilot”, de demarat, într-un prim moment, în toate sau numai în unele parohii (în funcție de realitatea pastorală). În urma acestei prime experimentări, va fi necesar să se adune părerea și evaluările, atât ale lucrătorilor pastorali, cât și ale cuplurilor participante, să se reflecteze împreună cu privire la calitățile și defectele întâlnite și să se treacă în consecință la ajustările necesare.

18. În fața pluralității de situații personale, dieceza/eparhia ar putea să prevadă o formă comună de itinerar catecumenal, evaluând după aceea cum să personalizeze parcursul în funcție de cupluri. Creativitatea pastorală va fi esențială, precum și flexibilitatea față de situația concretă a diferitelor cupluri: practica religioasă, motivațiile sociale și economice, vârsta, conviețuirea, prezența copiilor și alți factori legați de decizia de a se căsători.

19. *Ritualul Inițierii Creștine pentru Adulți* poate să constituie un cadru de referință general din care să se

inspire. Va fi deosebit de important să se dea importanță la ceea ce precedă și urmează catecumenatul (respectiv prima evanghelizare și mistagogia); să se facă în așa fel încât trecerile de la un timp la altul să fie marcate de un discernământ, de simboluri și rituri (acolo unde nu este recomandat din motive culturale); să fie o legătură clară între celelalte sacramente (Botez, Euharistie, Mir) și Căsătorie. Toate acestea, ținând cont că pedagogia credinței implică întâlnirea personală cu Cristos, convertirea inimii și a vieții practice și experiența Duhului în comuniunea eclezială.

20. Este necesar ca toți cei care însoțesc – cupluri, preoți și, în general, lucrători pastorali – să fie în posesia unei formări și a unui stil de însoțire adaptate parcursului catecumenal. Așa cum s-a amintit deja, nu este vorba atât de a transmite noțiuni sau de a face să se obțină competențe, cât mai degrabă de a călăuzi, a ajuta și a fi aproape de cupluri pe un drum de parcurs împreună. Catecumenatul matrimonial nu este o pregătire pentru un „examen de depășit”, ci pentru o „viață de trăit”. În acest scop, sunt prioritare formarea și actualizarea continuă a preoților și a călugărilor, care adesea folosesc un limbaj „îndepărtat” de realitatea concretă a familiilor și care nu este înțeles de ele, și din cauza conținuturilor prea abstracte în modul în care sunt prezentate. Același lucru trebuie spus pentru „tonul” general de folosit în acest parcurs catecumenal, care ar trebui să meargă dincolo de „referința moralistă” și să fie, în schimb, propunător, convingător, încurajator și orientat în întregime spre binele și spre frumosul care se poate trăi în căsătorie. În definitiv, globalitatea, precizia conținuturilor și stilul însoțirii trebuie să tindă la evidențierea demnității și valorii

vocației la care ea este chemată, mereu coborâtă într-o realitate concretă. Această grijă la stil este astăzi deosebit de importantă în lumina faptului că multe cupluri de logodnici trăiesc situații de conviețuire complexe, în care le este greu să înțeleagă însemnătatea sacramentală a alegerii pe care urmează s-o facă și „convertirea” pe care o comportă această alegere, deși „întrevăd” misterul mai mare al sacramentului față de simpla conviețuire. Așadar, vor fi necesare gradualitate, primire și sprijin, dar și mărturie a altor soți creștini care să primească și „să fie prezenți” de-a lungul parcursului. Pentru aceasta este important ca în comunități să se dea spațiu mai mare prezenței active a soților ca soți, ca agenți ai pastorației matrimoniale, și nu numai ca simpli credincioși. Vor trebui potențate experiențele „personalizate” în subgrupuri de lucru, ascultare și pregătire – dacă este necesar, și cu fiecare cuplu în mod separat –, așa încât cuplurile să fie urmate îndeaproape de soții însoțitori care pot contribui la crearea unui climat de prietenie și încredere. Să se folosească și casa pentru a-i face să se simtă primiți și în largul lor.

21. Echipa de însoțitori care conduce parcursul va putea să fie formată din unele cupluri căsătorite sprijinite de un preot și de alți experți în pastorația familială, precum și din călugări/călugărițe și eventual chiar despărțiți, rămași fideli sacramentului, care să poată oferi mărturia și experiența lor vocațională în manieră mereu constructivă, contribuind astfel la arătarea feței unei Biserici primitoare, pe deplin coborâtă în realitate, și care este alături de toți. Să se acorde atenție de a da această funcție nu numai unui singur, ci mai multor cupluri, de preferat de diferite vârste, și să nu dea această funcție aceleiași echipe pentru mulți ani, având

grijă de o schimbare oportună. Este indispensabilă și colaborarea între parohii și/sau zone pastorale pentru a favoriza o diversificare a parcursurilor și posibilitatea de a oferi tuturor un drum de formare.

22. Unele tematici complexe referitoare la sexualitatea conjugală sau deschiderea la viață (ca, de exemplu, paternitatea responsabilă, fecundația artificială, diagnoza prenatală și alte chestiuni bioetice) au repercusiuni etice, relaționale și spirituale puternice pentru soți și cer astăzi formare specifică și claritate de idei. Cu atât mai mult pentru că unele moduri de a trata aceste tematici prezintă aspecte morale problematice. Înșiși însoțitorii nu sunt mereu în măsură să înfrunte aceste chestiuni, care în schimb sunt extrem de răspândite. Implicarea de persoane experte, în aceste cazuri, este deosebit de oportună².

23. În cursul itinerarului, riturile au funcția de a stabili încheierea unei etape și începutul fazei următoare și pot să fie locul potrivit pentru a manifesta liber voința de a continua în itinerar, ritmând astfel aprofundarea treptată a parcursului. În afară de asta, ritul marchează întrepătrunderea treptată între creșterea în credință și creșterea în iubire a logodnicilor. Printre riturile de luat în considerare, înainte de a ajunge la adevăratul rit al căsătoriei, pot să existe: înmânarea Bibliei pentru cupluri, prezentarea făcută comunității, binecuvântarea inelelor de logodnă, înmânarea unei „rugăciuni a cuplului” care îi va însoți în parcursul lor. Se va evalua oportunitatea lor în funcție de realitatea eclezială locală. Fiecare din aceste rituri poate fi însoțit de o zi de reculegere, care poate deveni ocazie de

² Cf. *Amoris laetitia*, 204.

discernământ și de decizie dacă să continue sau nu spre etapa următoare, în dialog spiritual cu echipa însoțitorilor. În schimb, în primii ani de viață matrimonială, s-ar putea sugera întronarea unui „altar familial”, adică un loc din casă unde soții și copiii se adună în rugăciune.

Faze și etape

24. Într-o perspectivă pastorală pe perioadă lungă, ar fi bine ca itinerarul catecumenal adevărat să fie precedat de o fază pre-catecumenală, constituită din trei etape distincte: pregătirea apropiată, pregătirea imediată și însoțirea primilor ani de viață matrimonială. Între faza pre-catecumenală și cea propriu-zis catecumenală se poate prevedea o fază intermediară, în care are loc primirea candidaților, care s-ar putea încheia cu un rit de intrare în catecumenatul matrimonial. Rezumând în mod schematic ceea ce va fi expus în continuare, asta ar putea să fie succesiunea diferitelor faze și etape, cu câteva din riturile și zilele de reculegere ce ritmează trecerile:

A. Faza pre-catecumenală: pregătirea îndepărtată

- Pastorația copilăriei
- Pastorația tineretului

B. Faza intermediară (câteva săptămâni): timp de primire a candidaților

- Ritul de intrare în catecumenat (la încheierea fazei de primire)

C. Faza catecumenală

- Prima etapă: pregătirea apropiată (circa un an)
Ritul logodnei (la încheierea pregătirii apropiate)
Scurtă reculegere de intrare în pregătirea imediată

- A doua etapă: pregătirea imediată (câteva luni)
Scurtă reculegere ca pregătire pentru căsătorie
(la câteva zile de la celebrare)
- A treia etapă: primii ani de viață matrimonială
(2-3 ani)

Două precizări

25. Experiența pastorală, în mare, a lumii arată de acum prezența constantă și răspândită de „întrebări noi” de pregătire la căsătoria sacramentală din partea cuplurilor care deja conviețuiesc, au celebrat o căsătorie civilă și au copii. Aceste întrebări nu mai pot fi evitate de Biserică, nici uniformizate în cadrul parcursurilor trasate pentru cei care provin dintr-un drum minimal de credință; cer mai degrabă forme de însoțire personalizate, sau în grupuri mici, orientate spre o maturizare personală și de cuplu spre căsătoria creștină, prin redescoperirea credinței pornind de la Botez și prin înțelegerea treptată a semnificației ritului și sacramentului Căsătoriei. Pentru aceste cupluri, Bisericile particulare ar putea gândi parcursuri catecumenale în afara *pastorației evolutive* a tinereții și a logodnei – precum cea propusă în acest document –, care conduc la aceeași conștiință vocațională și sacramentală, pornind de la specifica lor experiență concretă de viață. Astfel s-ar da formă unei propuneri noi pentru a încerca să se răspundă la exigențele unei realități familiale contemporane, diferită de cea prevalentă în deceniile din urmă, dar doritoare mereu să se apropie de Biserică și de „marele mister” al căsătoriei.

26. În descrierea care urmează, itinerarul prezintă și unele „rituri”. Este bine de acordat atenție la modul în care sunt desfășurate aceste rituri și mai ales la modul

în care sunt percepute. De fapt, deși primirea din partea cuplurilor care iau parte la acest parcurs formativ este în general pozitivă, experiența a arătat că pot să existe și posibile riscuri, în special în unele țări, din cauza unei culturi și a unei mentalități deosebit de sensibile la gesturile rituale și la relevanța lor socială. De fapt, s-a observat că o excesivă „expunere” publică a logodnicilor, cu participarea la diferitele rituri ale itinerarului catecumenal al familiilor și al întregii comunități parohiale, a făcut ca aceste rituri să fie percepute aproape ca „anticipări” ale căsătoriei, dând naștere la așteptări false și la presiuni psihologice necuvenite asupra logodnicilor. Este clar că toate acestea pot să influențeze negativ procesul de discernământ al logodnicilor și să-i limiteze în libertatea lor, creând astfel premisele unei celebrări nule a căsătoriei. Așadar, se recomandă prudența necesară și o evaluare atentă a modului de a propune aceste rituri, conform contextului social în care se acționează. De exemplu, în unele cazuri poate să fie preferabil ca aceste rituri să se desfășoare numai în cadrul grupului de cupluri care urmează itinerarul, fără implicarea familiilor sau a altor persoane. Apoi, în alte cazuri este preferabil să se evite complet.

A. Faza pre-catecumenală: pregătirea îndepărtată

27. Pregătirea îndepărtată precedă itinerarul catecumenal propriu-zis. Ea tinde, încă din copilărie, la „pregătirea terenului” pe care se vor putea altoi germinii viitoareii vocații la viața conjugală. „Terenul” este bine pregătit dacă este inoculată în copii stima de sine și de ceilalți, dacă se învață stăpânirea de sine chiar și în lucrurile mici, folosirea corectă a propriilor

înclinații, respectarea persoanelor de alt sex și demnitatea fiecărei ființe umane în general³.

28. Biserica, având grijă maternă atentă, va căuta modul cel mai oportun pentru „a povesti” copiilor proiectul de iubire pe care Dumnezeu îl are pentru fiecare persoană, al cărui semn este căsătoria, și care, și în cazul lor, se va manifesta ca o chemare vocațională. De ea depinde fericirea unor întregi generații. În fond, vocația familială interesează cea mai mare parte a persoanelor din lume. În acest scop, va fi necesar să se formeze deja în copii o antropologie creștină sănătoasă – ca să cuprindă primele elemente ale sexualității umane și ale teologiei trupului⁴ – și să se dezvolte identitatea lor baptismală într-o perspectivă vocațională, fie la căsătorie, fie la viața călugărească.

29. Parcursul de formare început cu copiii va putea să fie continuat și aprofundat cu adolescenții și tinerii,

³ „Pregătirea îndepărtată începe chiar din copilărie, prin acea înțeleaptă pedagogie familială orientată să-i conducă pe copii la descoperirea lor ca ființe dotate cu o psihologie complexă și o personalitate specială, cu propriile forțe și slăbiciuni. Este vârsta la care apare stima pentru orice valoare autentic umană, fie în raporturile interpersonale, fie în cele sociale, cu tot ceea ce semnifică formarea caracterului, stăpânirea de sine, folosirea corectă a propriilor înclinații și modul de a considera și a întâlni persoanele de alt sex [...]. E cerută, de aceea, mai ales pentru creștini, o formare spirituală și catehetică solidă, pentru a ști să arate în Căsătorie o adevărată vocație și misiune [...]. Plecând de la această bază, ulterior, se va trece, în mod amplu, la pregătirea apropiată” (*Familia-ris consortio*, 66); cf. și CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, nr. 22.

⁴ De mare ajutor în această misiune este materialul pastoral ajutător elaborat de CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Sexualitatea umană: adevăr și semnificație. Orientări educative în familie*, 8 decembrie 1995.

ca să nu ajungă la decizia de a se căsători aproape la întâmplare și după o adolescență marcată de experiențe afective și sexuale dureroase pentru viața lor spirituală. Aceste experiențe pot provoca răni afective adânci, care se vor revărsa când vor fi adulți, în viața lor sexuală și conjugală. În fața lor, echipa pastorală va trebui să fie în măsură să propună ajutorul experților care, la nivel personal, să poată însoți acești tineri. În afară de asta, mulți dintre ei, din diferite motive, ce au legătură cu contextul familial, social sau cultural, intră în vârstă adultă lipsiți de orice pregătire la viața conjugală și tot atâția nu s-au gândit niciodată la căsătorie ca la o vocație și pentru aceasta se mulțumesc cu conviețuirea. De cele mai multe ori, asta se întâmplă nu din aversiune explicită față de dimensiunea religioasă, ci din ignorarea bogăției imense cuprinse în harul sacramental al căsătoriei creștine, sau din alte motive sociale sau culturale⁵. Pentru aceasta va fi important să se pregătească lucrătorii pastorali, ca să știe să folosească un limbaj adaptat și să știe să propună Cuvântul într-un mod comprehensibil pentru tineri, coborât în realitatea lor, capabil să trezească în ei un adevărat interes.

30. Două sunt pericolele pentru tineri: pe de o parte, răspândirea unei mentalități hedoniste și consumiste,

⁵ „Alegerea căsătoriei civile – sau, în diferite cazuri, a simplei conviețuirii – foarte adesea nu este motivată de prejudecăți sau rezistențe față de unirea sacramentală, ci de situații culturale sau contingente. [...] Simpla conviețuire este adesea aleasă din cauza mentalității generale contrare instituțiilor și angajamentelor definitive, dar și datorită așteptării unei siguranțe existențiale (muncă și salariu fix). În sfârșit, în alte țări uniri de fapt sunt foarte numeroase, nu numai datorită respingerii valorilor familiei și căsătoriei, ci mai ales datorită faptului că a se căsători este perceput ca un lux, din cauza condițiilor sociale, așa încât lipsurile materiale determină să se trăiască uniri de fapt” (*Amoris laetitia*, 294).

care le ia orice capacitate de a înțelege semnificația frumoasă și profundă a sexualității umane. Pe de altă parte, este separarea între sexualitate și acel „pentru totdeauna” al căsătoriei. Parcursurile de educație la afectivitate și la sexualitate – în orizontul „unei educații sexuale pozitive și prudente” – care sunt propuse tinerilor „pe măsură ce crește vârsta lor”⁶ nu vor trebui să se limiteze numai la orizontul iubirii *tout court*, pentru că aceasta, în interpretarea culturală dominantă, este înțeleasă îndeosebi ca iubire romantică, ci vor fi înșirați într-o clară viziune conjugală a iubirii, înțeleasă ca reciprocă dăruire a soților, ca un a ști să iubească și un a ști să se lase iubiți, ca un schimb reciproc de afect și de primire necondiționată, ca un a ști să se bucure și un a ști să sufere pentru celălalt⁷. Este deosebit de urgent să se creeze sau să se potențeze parcursuri pastorale adresate mai ales tinerilor la vârsta pubertății și adolescenței. De fapt, date fiind provocările de astăzi, familia nu poate și nu reușește să fie unicul loc de educație la afectivitate. De aceea are nevoie de ajutorul Bisericii. În acest scop, va fi important să se prevadă o formare adecvată a formatorilor care îi însoțesc pe cei mai tineri în educația la sexualitate și la afectivitate, implicând experți și creând sinergie, de exemplu, cu consultanți de inspirație creștină sau cu proiectele pastorale de educație la afectivitate aprobate și cunoscute de dieceză/eparhie sau de Conferința Episcopală.

⁶ FRANCISC, *Amoris laetitia*, 280, cit. *Gravissimum educationis*, 1.

⁷ „Pentru căsătorie este nevoie de pregătire și asta cere să se educe pe ei înșiși, să dezvolte cele mai bune virtuți, în special iubirea, răbdarea, capacitatea de dialog și de slujire. Implică și educarea propriei sexualități, în așa fel încât să fie tot mai puțin un instrument pentru a-i folosi pe alții și tot mai mult o capacitate de a se dăruia pe deplin unei persoane în mod exclusiv și generos” (FRANCISC, *Christus vivit*, 265).

31. Atât faza copilăriei, cât și cea a adolescenței și a primei tinereți sunt parte a unui parcurs educativ unic, fără soluție de continuitate, care se întemeiază pe două adevăruri fundamentale: „primul este că omul este chemat să trăiască în adevăr și în iubire; al doilea este că fiecare om se realizează prin dăruirea sinceră de sine”⁸ într-o vocație. A-i lumina pe tineri cu privire la raportul pe care iubirea îl are cu adevărul îi va ajuta să nu se teamă în mod fatalist de schimbarea sentimentelor și de încercarea timpului⁹.

32. În programarea pastorală a fiecărei parohii sau alte realități ecleziale ar trebui să se țină cont de parcursul educativ al pregătirii îndepărtate. Îndeosebi, el ar trebui vestit în mod explicit în cadrul pastorației tineretului (inclusiv grupurile de adolescenți) și propus ca timp favorabil în care să înceapă să se maturizeze vocația matrimonială¹⁰. Ar fi oportun să se demareze o colaborare cu asociațiile și mișcările laicale pentru a realiza intervenții pastorale în sinergii și cu un spirit de comuniune eclezială¹¹.

⁸ IOAN PAUL AL II-LEA, *Scrisoarea către familii „Gratissimam sane”*, 16.

⁹ „Numai întrucât este întemeiată pe adevăr iubirea poate să dureze în timp, să depășească clipa efemeră și să rămână fermă pentru a susține un drum comun. Dacă iubirea nu are raport cu adevărul, este supusă schimbării sentimentelor și nu depășește încercarea timpului. În schimb iubirea adevărată unifică toate elementele persoanei noastre și devine o lumină nouă spre o viață mare și deplină. Fără adevăr, iubirea nu poate să ofere o legătură solidă, nu reușește să ducă «eul» dincolo de izolarea sa, nici să-l elibereze de clipa fugară pentru a edifica viața și a aduce rod” (FRANCISC, *Lumen fidei*, 27).

¹⁰ Cf. FRANCISC, *Christus vivit*, 242.

¹¹ Cf. FRANCISC, *Christus vivit*, 206.

33. Ceea ce îi ajută mult pe tineri este o însoțire bogată în apropiere și în mărturie. Trezește mereu un mare interes printre tineri ascultarea directă a soților care relatează istoria lor de cuplu dând cont de „Da”-ul lor, sau mărturia logodnicilor – și a celor care încă nu au decis să se căsătorească – care încearcă să trăiască creștinește logodna ca timp important de discernământ și de verificare, inclusiv cei care au făcut alegerea castității înainte de căsătorie, și care le relatează celor mai tineri motivațiile alegerii lor și roadele spirituale ce derivă din ea¹².

34. Tinerii au nevoie și de momente personalizate, dedicate fiecăruia individual¹³, pentru a lumina îndoieli și perplexități, pentru a înfrunța frici și nesiguranțe, pentru a fi ajutați să reflecteze asupra eventualelor imaturități, pentru a învăța să depășească închiderea eului și să se deschidă la iubirea concretă a altei persoane¹⁴.

¹² „Este necesar să se amintească importanța virtuților. Între ele, castitatea este o condiție prețioasă pentru creșterea genuină a iubirii interpersonale. Cu privire la această necesitate, părinții sinodali au fost unanimi în a sublinia exigența unei implicări mai mari a întregii comunități” (*Amoris laetitia*, 206).

¹³ Cf. *Lc* 4,40: „Iar el, punându-și mâinile peste fiecare dintre ei, îi vindeca”.

¹⁴ „În afară de asta, este oportun de a găsi modurile, prin familiile misionare, prin familiile înseși ale logodnicilor și diferite resurse pastorale, pentru a oferi o pregătire îndepărtată care să facă să se maturizeze iubirea lor cu o însoțire bogată în apropiere și mărturie. Adesea sunt foarte utile grupurile de logodnici [și cei care încă nu au decis să se căsătorească] și propunerile de conferințe facultative despre o varietate de teme care îi interesează realmente pe tineri. Oricum, sunt indispensabile unele momente personalizate, dat fiind faptul că obiectivul principal este de a ajuta pe fiecare pentru ca să învețe să iubească această persoană concretă, cu care dorește să împărtășească toată viața. A învăța să iubești pe cineva nu este ceva ce se improvizează, nici nu poate să fie obiectivul unui scurt curs

35. Mulți tineri nu percep legătura strânsă care există între viața de credință și viața afectivă. A cultiva o iubire umană, adevărată și sinceră, predispune la întâlnirea cu o iubire mai mare a lui Dumnezeu și facilitează descoperirea (sau redescoperirea) credinței. În același timp, a întâlni iubirea lui Dumnezeu și a descoperi (sau a redescoperi) credința dau un nou sens și o nouă profunzime experienței iubirii umane¹⁵. Însăși credința deține o formă de cunoaștere care îi este proprie, care provine din iubire și deschide la iubire¹⁶. De aceea, tinerii, în această fază îndepărtată, au nevoie să fie conduși într-o creștere armonioasă, care să unească dimensiunea umană și cea spirituală a iubirii, mai ales în cei care vor să intre în pregătirea la căsătorie cu o experiență de credință foarte aproximativă și fără a participa activ la viața eclezială.

36. Rezumând, finalitățile pregătirii îndepărtate sunt: a) a-i educa pe copii la stima de sine și a celorlalți, la cunoașterea propriei demnități și la respectarea

prealabil celebrării căsătoriei. În realitate, fiecare persoană se pregătește pentru căsătorie încă de la naștere. [...] Toate acțiunile pastorale care tind să-i ajute pe soți să crească în iubire și să trăiască evanghelia în familie sunt un ajutor inestimabil pentru ca ai lor copii să se pregătească pentru viitoarea lor viață matrimonială” (*Amoris laetitia*, 208).

¹⁵ „Iubirea fidelă a lui Cristos este lumina pentru a trăi frumusețea afectivității umane. De fapt, dimensiunea noastră afectivă este o chemare la iubire, care se manifestă în fidelitate, în primire și în milostivire” (FRANCISC, *Cateheze despre porunci*, 11/B: *În Cristos își află plinătate vocația noastră matrimonială*, 31 octombrie 2018).

¹⁶ „Credința transformă întreaga persoană, întocmai pentru că ea se deschide la iubire. În această împletire a credinței cu iubirea se înțelege forma de cunoaștere proprie credinței, forța sa de convingere, capacitatea sa de a lumina pașii noștri. Credința cunoaște deoarece este legată de iubire, deoarece însăși iubirea aduce o lumină. Înțelegerea credinței este aceea care se naște atunci când primim marea iubire a lui Dumnezeu care ne transformă în interior și ne dăruiește ochi noi pentru a vedea realitatea” (FRANCISC, *Lumen fidei*, 26).

demnității celorlalți; b) a le prezenta copiilor antropologia creștină și perspectiva vocațională cuprinsă în Botez, care va conduce la căsătorie sau la viața consacrată; c) a-i educa pe adolescenți la afectivitate și la sexualitate în vederea viitoarei chemări la o iubire generoasă, exclusivă și fidelă (atât în căsătorie, cât și în preoție sau în viața consacrată); d) a le propune tinerilor un parcurs de creștere umană și spirituală pentru a depăși imaturități, frici și rezistențe, pentru a se deschide la relații de prietenie și iubire, nu posesive sau narcisiste, ci libere, generoase și jertfelnice.

B. Faza intermediară: primirea candidaților

37. Faza intermediară de primire poate să aibă o durată variabilă: câteva săptămâni pentru cei care provin deja dintr-un parcurs de formare creștină, câteva luni pentru cei care, în afară de a face un prim discernământ în logodnă, au nevoie să aprofundeze propria identitate baptismală. O fază de primire poate să fie prevăzută și pentru cuplurile care au început itinerarul unindu-se cu întârziere față de alte cupluri.

38. Momentul primirii nu trebuie limitat la o întâlnire formală de prezentare reciprocă și la îndeplinirea unor formalități birocratice, în schimb trebuie trăit ca un timp de întâlnire și de cunoaștere personalizată. Va fi determinant stilul de relație și primire realizat de echipa pastorală. Acest lucru este valabil fie față de cei care provin dintr-o perioadă de formare îndepărtată – așadar, dintr-o viață de credință și de participare eclezială deja consolidată –, fie pentru cei care se apropie de comunitatea parohială pentru prima dată¹⁷. În acest

¹⁷ „Colaboratorii și responsabili [...], ca educatori, vor trebui să fie înzestrați și cu capacități de primire a logodnicilor, oricare ar

al doilea caz, mai ales atunci când este vorba de persoane care sunt departe de practica religioasă și adesea și de orice discurs de credință, este important ca momentul primirii să devină vestire a *kerygmei*, în așa fel încât iubirea milostivă a lui Cristos să constituie autenticul „loc spiritual” în care este primit un cuplu¹⁸.

39. Nu numai „prima vestire” a credinței are caracter *kerygmatic*, ci însuși sacramentul Căsătoriei este important să devină obiectul unei adevărate vestiri din partea Bisericii, mai ales față de persoanele lipsite de o matură experiență de credință și de implicare socială. Ele trebuie să poată vedea în cuplurile deja căsătorite, și să experimenteze ele însele, că viața conjugală este răspunsul la așteptările cele mai profunde ale persoanei umane în dorința sa de reciprocitate, de comuniune și de rodnicie fizică și spirituală¹⁹. De aceea, propunerea catehetică va căuta să arate natura conjugală și familială a iubirii și va scoate în evidență toate caracteristicile sale speciale: totalitate, complementaritate, unicitate, definitivă, fidelitate, rodnicie, caracter public. „Vestirea evanghelică” despre căsătorie va arăta că acestea

fi proveniența lor socioculturală, formarea lor intelectuală și capacitățile lor concrete” (CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 43).

¹⁸ „Pe buzele catehetului răsună mereu din nou prima vestire: «Isus Cristos te iubește, și-a dat viața pentru a te mântui și acum este viu lângă tine în fiecare zi pentru a te lumina, pentru a te întări, pentru a te elibera». [...] Toată formarea creștină este, înainte de toate, aprofundarea *kerygmei* care devine trup tot mai mult și tot mai bine, care nu încetează niciodată să lumineze angajarea catehetică și care permite să se înțeleagă în mod adecvat semnificația oricărei teme care se dezvoltă în cateheză. Este vestirea ce răspunde la dorința puternică de infinit care există în fiecare inimă umană” (FRANCISC, *Evangelii gaudium*, 164-165).

¹⁹ Cf. *Amoris laetitia*, 201.

sunt caracteristicile care provin din dinamismul intrinsec al iubirii umane. Asta înseamnă că fidelitatea, unitatea, caracterul definitiv, rodnicia, totalitatea sunt, în fond, „dimensiunile esențiale” ale oricărei legături autentice de iubire, înțeleasă, voită și trăită coerent de un bărbat și o femeie, și nu numai „notele caracteristice” ale căsătoriei „catolice”. Prin urmare, sacramentul Căsătoriei poate să fie prezentat cuplurilor nu ca o simplă obligație morală sau legală căreia trebuie să se supună, ci ca un dar, un har oferit, un ajutor pe care Dumnezeu îl pune la dispoziția lor tocmai pentru a realiza exigențele iubirii autentice. În definitiv, pastorația conjugală va trebui să aibă mereu un ton bucuros și *kerygmatic* – viguros și în același timp de propunere –, în linie cu ceea ce este sugerat de Ioan Paul al II-lea și de Francisc²⁰. Mărturia, frumusețea și forța trăgătoare a familiilor creștine vor putea veni în ajutorul păstorilor în fața acestor provocări²¹.

40. În acest moment în care are loc cunoașterea cuplurilor care pot fi invitate la catecumenatul matrimonial, o atenție deosebită va trebui rezervată tuturor celor ce au preferat să conviețuiască fără a se căsători, care rămân totuși deschiși la discursul religios și disponibili să se apropie de Biserică. Având parte de înțelegere²², vor trebui

²⁰ Cf. IOAN PAUL AL II-LEA, *Familiaris consortio*, 68; FRANCISC, *Amoris laetitia*, 1, 59, 200-201.

²¹ „Mărturia cea mai convingătoare a binecuvântării căsătoriei creștine este viața bună a soților creștini și a familiei. Nu există mod mai bun pentru a exprima frumusețea sacramentului!” (FRANCISC, *Audiența generală. Familia – 12. Căsătoria (I)*, 29 aprilie 2015)

²² În acest efort de înțelegere, este util de ținut cont de dificultățile subiective și obiective ale persoanelor, de „dificultățile de a înțelege” și „dificultățile de a trăi” ceea ce propune Biserica, în lumina criteriilor indicate în *Amoris laetitia*, 301-303.

primiți cu căldură și fără legalism, apreciind „dorința lor de familie”, evitând să se exercite asupra lor vreo presiune, ci pur și simplu invitându-i la un timp de ascultare și de reflecție, clarificând că eventuala decizie de a celebra căsătoria sacramentală va fi luată de ei, autonom și din convingere personală, ca rod al acestui timp de discernământ²³.

41. De primire se poate ocupa un cuplu de soți, având alături, unde este posibil, preotul. Va putea consta în câteva întâlniri în timpul cărora, într-un climat confortabil și fratern, se va încerca să se înțeleagă, împreună cu cuplul, motivațiile adevărate pentru care cer să se pregătească la căsătorie, sau să parcurgă un drum de discernământ. Acesta este timpul oportun pentru o purificare de motivațiile ambigue care pot să fie la baza cererii de a se căsători în biserică și, dacă este vorba de persoane îndepărtate de practica religioasă, pentru o primă vestire a credinței. Se va lăsa cuplului timpul pentru a se gândi, pentru a decide și a face o alegere conștientă. De aceea, este bine ca dialogul cu candidații să aibă loc în mai multe momente. Pentru a orienta și a da concretețe muncii de introspecție a cuplului, poate fi util să se lase o urmă de reflecție în vederea întâlnirilor următoare.

²³ „În același timp, deveniți aproapele, cu stilul propriu al evangheliei, în întâlnirea și în primirea acelor tineri care preferă să conviețuiască fără să se căsătorească. Ei, pe planul spiritual și moral, sunt printre cei săraci și cei mici, față de care Biserica, pe urmele Învățătorului și Domnului ei, vrea să fie mamă care nu abandonează, ci care se apropie și se îngrijește. Și aceste persoane sunt iubite de inima lui Cristos. Să aveți față de ele o privire de duioșie și de compasiune” (FRANCISC, *Discurs adresat participanților la cursul despre procesul matrimonial*, 25 februarie 2017).

42. Fie pentru cel care trăiește dimensiunea religioasă și eclezială, fie pentru cel care nu are o experiență de credință, este important să existe disponibilitatea interioară de a începe cu catecumenatul matrimonial un drum de credință-convertire. Numai când cuplurile vor maturiza decizia lor de a continua pe drumul de credință, se va trece la etapa următoare.

43. Așa cum s-a spus deja mai sus, prezența destul de numeroasă de persoane botezate care cer să se căsătorească în biserică fără o experiență matură de credință și de implicare eclezială cere o atitudine pastorală de atenție mai mare față de ele cu privire la ceea ce până acum nu s-a făcut²⁴. Se va avea toată grija pentru a înfrunța cu atitudinea corectă aceste situații, evitând propuneri superficiale și grăbite, văzând în schimb în ele o ocazie prețioasă de vestire și de apropiere de frații „mici în credință”, care trebuie însoțiți spre plinătatea vieții creștine și spre plinătatea sacramentului matrimonial²⁵, în așa fel încât „fiecare bărbat și fiecare femeie care se căsătorească să celebreze sacramentul Căsătoriei nu numai în mod valid, ci și în mod rodnic”²⁶.

²⁴ Cu privire la acest aspect fundamental, de care nu se poate face abstracție pentru o reinnoire adecvată a pastorației pentru pregătirea la căsătorie, este de mare utilitate să se facă referință la documentul *Reciprocitatea între credință și sacramente în economia sacramentală* a Comisiei Teologice Internaționale, care a primit părerea favorabilă a Sfântului Părinte la 19 decembrie 2019.

²⁵ „Toate aceste situații trebuie înfruntate în manieră constructivă, încercând să fie transformate în oportunități de drum spre plinătatea căsătoriei și a familiei în lumina evangheliei. Este vorba de a le primi și a le însoți cu răbdare și delicatețe. Și ceea ce a făcut Isus cu samariteana (cf. *In* 4,1-26): a adresat un cuvânt dorinței sale de iubire adevărată, pentru a o elibera de tot ceea ce întuneca viața sa și a o conduce la bucuria deplină a evangheliei” (*Amoris laetitia*, 294).

²⁶ IOAN PAUL AL II-LEA, *Familiaris consortio*, 68.

44. Persoanelor botezate nepracticante, cu puțină sau nicio experiență de credință, va fi mai necesar ca oricând să li se adreseze o invitație explicită de a parcurge un itinerar catecumenal, menit pentru o primire a *kerygmei*, pentru o formare a minții și a inimii după învățăturile lui Isus și pentru o inserare în viața Bisericii. De fapt, magisteriul ultimilor trei pontifi a relevat și reafirmat relația dintre credință și sacramentul Căsătoriei²⁷. Prezența unei credințe vii și explicite în cupluri este, desigur, situația ideală pentru a ajunge la căsătorie cu o intenție clară și conștientă de a celebra o adevărată căsătorie: indisolubilă și exclusivă, rându-ită spre binele soților și deschisă spre copii. Cu toate acestea, condiția necesară pentru accesul la sacramentul Căsătoriei și pentru validitatea sa rămâne nu un anumit „nivel minim de credință” din partea logodnicilor, stabilit în mod apriorist²⁸, ci intenția lor de a face

²⁷ Cf. IOAN PAUL AL II-LEA, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 30 ianuarie 2003; BENEDICT AL XVI-LEA, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 26 ianuarie 2013; FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 23 ianuarie 2015.

²⁸ „Este bine de reafirmat cu claritate că această calitate a credinței nu este o condiție esențială a consimțământului matrimonial, care, conform doctrinei dintotdeauna, poate să fie amenințat numai la nivel natural (cf. *CIC*, can. 1055 § 1 și 2). De fapt, *habitus fidei* este insuflat în momentul Botezului și continuă să aibă influență misterioasă în suflet, chiar și atunci când credința n-a fost dezvoltată și psihologic pare să fie absentă. Nu este rar ca mirii, împinși la adevărata căsătorie de *instinctus naturae*, în momentul celebrării să aibă o conștiință limitată despre plinătatea proiectului lui Dumnezeu și numai după aceea, în viața de familie, să descopere tot ceea ce Dumnezeu Creator și Răscumpărător a stabilit pentru ei. Lipsurile formării în credință și chiar eroarea cu privire la unitatea, la indisolubilitatea și la demnitatea sacramentală a căsătoriei viciază consimțământul matrimonial numai dacă determină

ceea ce vrea Biserica să facă atunci când se celebrează căsătoria între botezați²⁹.

45. Pe plan pastoral, trebuie evaluate cu atenție diferitele situații în care se află acei botezați care arată o insuficientă dispoziție de a crede.

În cazul în care ei ar refuza în mod explicit și formal ceea ce Biserica vrea să facă atunci când se celebrează căsătoria, mirii nu pot să fie admiși la celebrarea sacramentală³⁰. Se întâmplă uneori ca acest refuz să fie

voința (cf. *CIC*, can. 1099). Tocmai pentru aceasta erorile care se referă la sacramentalitatea căsătoriei trebuie să fie evaluate foarte atent” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 22 ianuarie 2016).

²⁹ „Aparține doctrinei tradiționale a sacramentelor convingerea că pentru a exista sacramentul se cere cel puțin intenția de a face ceea ce face Biserica. Toate aceste sacramente se realizează prin trei elemente: lucruri, cum este materia; cuvinte, cum este forma, și persoana slujitorului care conferă sacramentul cu intenția de a face ceea ce face Biserica (*cum intentione faciendi quod facit Ecclesia*). Dacă unul dintre ele lipsește, nu se realizează sacramentul. Conform opiniei comune a teologiei latine, miniștrii sacramentului Căsătoriei sunt soții, care își dăruiesc reciproc căsătoria. În cazul căsătoriei sacramentale se cere cel puțin intenția de a realiza o căsătorie naturală. Or, căsătoria naturală, așa cum o înțelege Biserica, include ca proprietăți esențiale indisolubilitatea, fidelitatea și rânduirea spre binele soților și binele copiilor. Prin urmare, dacă intenția de a încheia o căsătorie nu include aceste proprietăți, cel puțin implicit, există o lipsă gravă în intenție, capabilă să pună în discuție existența însăși a căsătoriei naturale, bază necesară pentru căsătoria sacramentală” (COMISIA TEOLOGICĂ INTERNAȚIONALĂ, *Reciprocitatea între credință și sacramente în economia sacramentală*, 168).

³⁰ „Intenția sacramentală nu este niciodată rod al unui automatism, ci întotdeauna al unei conștiințe luminate de credință, ca rezultat al unei combinații între uman și divin. În acest sens, unirea matrimonială se poate numi adevărată numai dacă intenția umană a soților este orientată spre ceea ce vor Cristos și Biserica” (FRANCISC, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului*

realmente prezent în mințile și în inimile mirilor fără ca ei să fie pe deplin conștienți sau fără să manifeste asta în mod deschis. De aceea, este o obligație gravă a lucrătorilor pastoralii să scoată în evidență intențiile reale ale mirilor, pentru ca ei înșiși să le conștientizeze și să le manifeste cu sinceritate însoțitorilor lor, pentru a evita ca pregătirea și celebrarea căsătoriei să se reducă la acte pur exterioare.

În schimb, când, fără a nega ceea ce Biserica vrea să facă, ar exista o dispoziție imperfectă din partea mirilor, nu trebuie exclusă admiterea lor la celebrarea sacramentului. Lucrătorii pastoralii nu vor ezita să exploateze această situație ca moment favorabil pentru cupluri pentru a redescoperi credința și a o duce la o maturitate mai mare, întorcându-se la rădăcinile propriului Botez, făcând să revină la viața „sămânța” vieții divine care a fost deja aruncată în ei și invitându-i să reflecteze asupra alegerii căsătoriei sacramentale drept consolidare, sfințire și împlinire deplină a iubirii lor³¹. Numai redescoperind darul de a fi creștini – creaturi noi, fii ai lui Dumnezeu, iubiți și chemați de el – este posibil un discernământ clar cu privire la sacramentul matrimonial,

Rota Romana, 29 ianuarie 2018); „Când, după toate încercările, mirii refuză în mod clar și formal ceea ce Biserica înțelege să îndeplinească atunci când se celebrează Căsătoria celor botezați, păstorul sufletește nu-i poate admite la celebrare. Cu toată neplăcerea pe care o simte, el are datoria de a lua act de această situație și de a explica tuturor celor interesați că, astfel stând lucrurile, nu Biserica împiedică acea celebrare, ci înșiși mirii, cu toate că ei au cerut-o” (*Familiaris consortio*, 68).

³¹ „Într-adevăr, credința celui care cere Bisericii să se căsătorească poate fi de diferite grade și datoria primară a păstorilor este aceea de a o redescoperi, de a o hrăni și de a o face să se maturizeze. Însă păstorii sunt datori să înțeleagă și rațiunile care conduc Biserica să admită la celebrarea matrimonială chiar și pe acei care sunt imperfect dispuși” (*Familiaris consortio*, 68).

în continuitate cu propria identitate baptismală și ca realizare a unei chemări specifice a lui Dumnezeu. De fapt, trezirea credinței duce în mod natural la perceperea forței harului sacramental prezent în căsătorie și la dispoziția de a-l primi în cel mai bun mod posibil³².

46. Unele situații, tot mai frecvente în orice regiune a lumii, merită atenție deosebită și grijă pastorală: este vorba de acele cupluri în care o parte este creștină și cealaltă este de religie necreștină, sau în care o parte este catolică, în timp ce cealaltă este de altă denominațiune creștină, necatolică. Așa cum pot exista cupluri în care ambele părți sunt catolice, dar unul dintre cei doi refuză să urmeze parcursul catecumenal. În toate aceste cazuri va fi misiunea preotului să evalueze cel mai bun mod de a proceda pentru pregătirea la căsătorie.

47. La sfârșitul fazei de primire, în cazul în care s-a format decizia de a intra în itinerarul catecumenal, cuplul va fi introdus în prima perioadă de formare la căsătorie (pregătirea apropiată). Acest pas poate fi exprimat cu un adevărat rit de intrare în catecumenat. Se va putea face asta cu simplitate, prezentând comunității

³² „Soții creștini nu sunt naivi, cunosc problemele și pericolele vieții. Dar nu le este frică să-și asume responsabilitățile lor, în fața lui Dumnezeu și a societății. [...] Desigur, este greu. Pentru aceasta e nevoie de har, har pe care ni-l dă Sacramentul! Sacramentele nu folosesc pentru a împodobi viața. [...] Harul nu este pentru a împodobi viața, este pentru a ne face puternici în viață, pentru a ne face curajoși, pentru a putea să mergem înainte! [...] Creștinii se căsătoresc în sacrament pentru că sunt conștienți că au nevoie de el! Au nevoie de el pentru a fi uniți între ei și pentru a îndeplini misiunea de părinți. «În orice împrejurare, fericită sau nefericită, în caz de boală ca și în timp de sănătate»” (FRANCISC, *Discurs adresat familiilor aflate în pelerinaj la Roma în Anul Credinței*, 26 octombrie 2013).

cuplurile în timpul celebrării duminicale, cu formulare scurte, o rugăciune adaptată scopului și vreun gest concret, de exemplu, înmânarea Bibliei; însă evitând ca acest rit să poată părea în orice mod un „rit matrimonial”. Va trebui să fie clar pentru comunitate că aceste cupluri intră în parcursul catecumenal, ca perioadă de discernământ față de alegerea căsătoriei. În alternativă, mai ales dacă din motive culturale ar fi mai oportun să se evite un ritual „public” și comunitar, s-ar putea invita cuplurile la un moment de rugăciune mai intim, în cadrul grupului noilor catecumeni, împreună cu echipa însoțitorilor, și să li se înmâneze Biblia sau alt simbol potrivit pentru ocazie.

C. Faza catecumenală

48. Catecumenatul va fi o perioadă de formare mai mult sau mai puțin lungă, care cuprinde pregătirea apropiată, pregătirea imediată și însoțirea în primii ani de căsătorie. Indicațiile ce urmează vor să fie numai orientative și vor fi realizate cu inteligență pastorală, conform posibilităților concrete care se prezintă în fiecare Biserică particulară.

În linie generală, se sugerează ca pregătirea apropiată să dureze orientativ un an, în funcție de precedentă experiență de credință și de implicarea eclezială a cuplului. Fiind luată decizia de a se căsători – moment care ar putea fi pecetluit de ritul logodnei –, s-ar putea începe pregătirea imediată la căsătorie, pe durata de câteva luni, de realizat ca adevărată inițiere la sacramentul matrimonial. Durata acestor etape va fi adaptată, repetăm, ținând cont de aspectele religioase, culturale, sociale ale ambientului în care se trăiește și chiar de situațiile personale ale fiecărui cuplu. Ceea ce este esențial este salvagardarea ritmicității întâlnirilor pentru a

obișnui cuplurile să se îngrijească în mod responsabil de vocația și de căsătoria lor.

Prima etapă: pregătirea apropiată

49. Catecumenatul matrimonial în această etapă va avea caracterul unui adevărat itinerar de credință, în timpul căruia mesajul creștin va fi redescoperit și repropus în noutatea și proșpețimea sa perenă³³. Împreună cu repropunerea unei cateheze de inițiere creștină la credință, se va trece la revizitarea sacramentelor inițierii creștine – Botez, Mir și Euharistie – și a sacramentului Reconcilierii. Punct de referință constant pentru cupluri vor fi Sfintele Scripturi, mai ales *Geneza*, *Profeții*, *Cântarea Cântărilor*, care conțin texte și simbolologii fundamentale pentru sacramentul Căsătoriei. În afară de asta, candidații la căsătorie vor fi introduși treptat la rugăciunea creștină – individuală, comunitară și de cuplu –, în așa fel încât să dobândească o obișnuință la rugăciune, care va fi de mare sprijin pentru viitoarea lor viață conjugală, mai ales în momentele de dificultate³⁴. În această fază nu va trebui neglijată

³³ „În cursurile de pregătire pentru căsătorie este indispensabil să se reia cateheza inițierii creștine la credință, ale cărei conținuturi nu trebuie considerate știute sau ca și cum ar fi fost dobândite deja de logodnici. În schimb, de cele mai multe ori, mesajul creștin este în întregime de redescoperit pentru cel care a rămas pe loc la vreo noțiune elementară din catehismul de la Prima Împărtășanie și, dacă merge bine, de la Mir” (FRANCISC, *Discurs adresat participanților la cursul diecezan de formare despre căsătorie și familie, promovat de Tribunalul Rota Romana, 27 septembrie 2018*).

³⁴ „Drumul de pregătire la căsătorie trebuie proiectat în această perspectivă, folosindu-se și mărturia simplă, dar intensă, a soților creștini. Și punctând și aici pe esențial: Biblia, care trebuie redescoperită împreună, în manieră conștientă; rugăciunea, în dimensiunea sa liturgică, dar și în acea «rugăciune familială» care trebuie trăită în familie, sacramentele, viața sacramentală, Spovada – prin care

pregătirea la misiunea specifică a soților, deoarece căsătoria este un sacrament pentru misiune³⁵.

50. Cuplurile vor fi ajutate să se apropie de viața eclezială și să ia parte la ea³⁶. Cu delicatețe și căldură umană, vor putea fi invitate să participe la momente de rugăciune, la Euharistia duminicală, la Spovadă, la reculegeri, dar și la momente de sărbătoare și voie bună. Propunerea va fi realizată în manieră treptată (în funcție de viața concretă a persoanelor), pentru ca fiecare cuplu să fie ajutat să se simtă în largul său în diferitele domenii ale vieții comunității – liturgice, caritative, asociative –, fără constrângere și forțări, ci, dimpotrivă, simțindu-se obiect al unei milostiviri „nemeritate, necondiționate și gratuite”³⁷ pentru că a primit chemarea și darul de a face parte din marea familie a discipolilor lui Cristos.

Domnul vrea să locuiască în logodnici și îi pregătește să se primească într-adevăr unul pe altul «cu harul lui Cristos» (FRANCISC, *Audiența generală. Familia – 16. Logodna*, 27 mai 2015).

³⁵ „Decizia de «a se căsători în Domnul» conține și o dimensiune misionară, care înseamnă a avea în inimă disponibilitatea de a se oferi, prin binecuvântarea lui Dumnezeu și a harului Domnului, *pentru toți*. De fapt, soții creștini participă *ca soți* la misiunea Bisericii. [...] Biserica, pentru a oferi tuturor darurile credinței, iubirii și speranței, are nevoie și de fidelitatea curajoasă a soților față de harul sacramentului lor! Poporul lui Dumnezeu are nevoie de drumul zilnic în credință, în iubire și în speranță, cu toate bucuriile și trudele pe care le comportă acest drum într-o căsătorie și într-o familie” (FRANCISC, *Audiența generală. Familia – 13. Căsătoria (II)*, 6 mai 2015); cf. și *Familiaris consortio*, 50; *Amoris laetitia*, 121.

³⁶ „De asemenea, s-a evidențiat necesitatea de programe specifice pentru pregătirea proximală la căsătorie, care să fie adevărată experiență de participare la viața eclezială și să aprofundeze diferitele aspecte ale vieții familiale” (*Amoris laetitia*, 206).

³⁷ *Amoris laetitia*, 296-297.

51. În afară de a relua inițierea creștină la credință, pregătirea apropiată se va îngriji și de o inițiere la sacramentul Căsătoriei. Pentru acest motiv va fi fundamental să se predisună în această etapă un itinerar de reflecție cu privire la bunurile proprii ale căsătoriei, așa încât noile generații de soți să ajungă mai conștiente la sacrament, cunoscând caracteristicile sale esențiale care îl fac astfel, harurile care izvorăsc din el și bunurile pe care el le implică, putând astfel să fie dispuse la primirea acestor haruri și la îmbrățișarea acestor bunuri ca dar³⁸.

52. Va fi important în această fază să se aprofundeze tot ceea ce este legat de raportul de cuplu și de dinamicile interpersonale pe care el le comportă, cu „regulile” sale, cu legile sale de creștere, cu elementele care-l fortifică și cele care îl slăbesc. Va fi de mare utilitate să se cunoască mai aprofundat diferitele aptitudini psihologice și afective tipice ale bărbatului și ale femeii, sensibilitatea lor diferită, modul diferit de a stabili și de a cultiva relații, „nuanțele” tipice ale sufletului masculin și feminin care intră în joc în orice relație în doi³⁹.

³⁸ „Există diferite moduri legitime de a organiza pregătirea apropiată la căsătorie și fiecare Biserică locală va discerne care este cea mai bună, îngrijindu-se de o formare adecvată care în același timp să nu-i îndepărteze pe tineri de sacrament. [...] Este vorba despre un soi de «inițiere» la sacramentul Căsătoriei care să le furnizeze elementele necesare pentru a-l putea primi cu dispozițiile cele mai bune și a începe cu o anumită soliditate viața familială” (*Amoris laetitia*, 207).

³⁹ „Logodna [...] este timpul în care cei doi sunt chemați să-și clădească frumos iubirea, un efort comun și împărtășit, care merge în profunzime. Adică se descoperă treptat reciproc, bărbatul «descoperă» femeia învățând *această* femeie, logodnica sa; și femeia «descoperă» bărbatul învățând *acest* bărbat, logodnicul său. Să nu subevaluăm importanța acestei învățări: este o angajare frumoasă și iubirea însăși o cere” (FRANCISC, *Audiența generală. Familia – 16. Logodna*, 27 mai 2015).

Realitatea antropologică a persoanei umane în general, și a celor două sexe în special, creată și voită de Dumnezeu, trebuie cunoscută și înțeleasă bine deoarece constituie „materialul uman” care este bază pentru relația conjugală. Există un „adevăr” al persoanei umane, ca și un „adevăr” specific faptului de a fi bărbat și al faptului de a fi femeie, care trebuie primite și acceptate, pentru că tot ceea ce merge împotriva acestor „adevăruri” și le calcă în picioare, chiar și în cadrul căsătoriei, generează tulburare și suferință⁴⁰.

53. Apoi, există multe aspecte legate de realitatea umană a persoanei și a cuplului, care trebuie aprofundate în mod corespunzător: dinamicile umane ale sexualității conjugale, concepția corectă despre paternitate-maternitate responsabilă, educația copiilor. Cateheza și învățăturile creștine vor contribui la consolidarea cunoașterii adevărului legat de căsătorie și a formării conștiinței personale⁴¹. În această fază, va fi prețios să se valorizeze experiența soților care au deja ani mulți de căsătorie.

⁴⁰ Cf. *Amoris laetitia*, 133-141.

⁴¹ „Pregătirea apropiată, care – de la vârsta oportună și cu o cateheză adecvată, ca în cazul unui drum catecumenal – presupune o pregătire mai deosebită la sacramente, ca o redescoperire a lor. Această cateheză reinnoită este absolut necesară celor care se pregătesc pentru căsătoria creștină, pentru ca sacramentul să fie celebrat și trăit cu dispozițiile morale și spirituale cerute. Formarea religioasă a tinerilor trebuie să fie completată, la vremea convenită și după diferitele exigențe concrete, de o pregătire la viața în doi, care, prezentând căsătoria ca pe o relație interpersonală dintre bărbat și femeie, relație care se dezvoltă continuu, să stimuleze aprofundarea problemelor de sexualitate conjugală și paternitate responsabilă, apelându-se la cunoștințele medicale și biologice esențiale legate de această problemă și să ajungă la o familiaritate cu metode corecte de educare a copiilor, favorizând asimilarea elementelor de bază pentru o bună conducere a familiei” (*Familiaris consortio*, 66); cf. și CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 35.

54. Aparține acestei munci de aprofundare a realității umane a persoanei și a cuplului conștientizarea eventualelor carențe psihologice și/sau afective, care pot slăbi sau chiar zădărnici total angajarea de dăruire și de iubire reciprocă pe care soții și-o promet. Însă descoperirea eventualelor carențe personale nu trebuie în mod necesar să se soluționeze cu abandonarea alegerii vieții matrimoniale, ci poate să fie stimulente pentru a demara un proces mai serios de creștere, care să pregătească la obținerea unei suficiente condiții de libertate interioară și de maturitate psihologică pentru a îmbrățișa cu bucurie și seninătate viața conjugală⁴².

55. Obiectivul specific al acestei etape este de a finaliza discernământul fiecărui cuplu cu privire la vocația matrimonială. Asta poate conduce la decizia liberă, responsabilă și ponderată de a încheia o căsătorie, sau poate duce la decizia, la fel de liberă și ponderată, de a pune capăt relației și de a nu se căsători. Pentru a oferi „materie” de discernământ cuplului, în această etapă se vor aprofunda nu numai teologia căsătoriei, ci și multe alte aspecte legate de „practica” vieții matrimoniale: intențiile pe care le au cu privire la voința de a se angaja pentru toată viața și cu privire la copii, eventuale incompatibilități, așteptările și viziunile personale pe care le are fiecare cu privire la iubirea și la viața conjugală. Este vorba de a-i face să înțeleagă diferența între „pregătirea pentru ziua căsătoriei” (*preparation of a wedding*) și „pregătirea pentru viața matrimonială” (*preparation to a marriage*).

Viitorii soți vor fi invitați să discearnă cu realism și sinceritate – fiecare pe cont propriu și împreună – dacă

⁴² Cf. CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 36.

drumul matrimonial corespunde cu acela pe care-l doresc și la care Domnul îi cheamă⁴³. Acest discernământ, care trebuie făcut și în cadrul dialogului spiritual, personal și de cuplu, nu trebuie subevaluat, dat fiind faptul că experiența tribunalelor ecleziastice arată fragilitatea extremă a cuplurilor care, în pofida credinței și a entuziasmului inițial, sunt lipsite de condițiile fundamentale ce ar fi fost necesare pentru a încheia o căsătorie: capacitate și voință⁴⁴.

⁴³ „Pregătirea celor care deja au formalizat o logodnă, când comunitatea parohială reușește să-i urmeze cu mare anticipație, trebuie să le dea și posibilitatea de a recunoaște incompatibilități și riscuri. În acest mod se poate ajunge să-și dea seama că nu este rațional a se baza pe acea relație, pentru a nu se expune unui eșec previzibil care va avea consecințe foarte dureroase. Problema este că greșeala inițială duce la încercarea de a ascunde sau de a relativiza multe lucruri, se evită divergențele, și astfel doar se alungă în față dificultățile. Logodnicii ar trebui să fie stimulați și ajutați să poată exprima ceea ce așteaptă fiecare de la o eventuală căsătorie, propriul mod de a înțelege ce înseamnă iubirea și angajarea, ceea ce se dorește de la celălalt, tipul de viață în comun care ar vrea să se proiecteze. Aceste conversații pot ajuta să se vadă că în realitate punctele de contact sunt puține și că numai atracția reciprocă nu va fi suficientă să susțină unirea. Nimic nu este mai volubil, precar și imprezibil decât dorința și niciodată nu trebuie încurajată o decizie de a încheia o căsătorie dacă nu s-au aprofundat alte motivații care să confere aceluia pact posibilități reale de stabilitate” (*Amoris laetitia*, 209).

⁴⁴ *Ius connubii* (dreptul la căsătorie) nu constituie o pretenție subiectivă care trebuie să fie satisfăcută de păstori printr-o simplă recunoaștere formală, independent de conținutul efectiv al unirii. Dreptul de a încheia o căsătorie presupune să se poată și să se intenționeze celebrarea ei cu adevărat, așadar, în adevărul esenței sale, așa cum este învățată de Biserică. Nimeni nu poate invoca dreptul la o ceremonie matrimonială. De fapt, *ius connubii* se referă la dreptul de a celebra o căsătorie autentică. Deci, nu s-ar nega *ius connubii* acolo unde ar fi evident că nu subzistă premisele pentru exercitarea sa, adică dacă ar lipsi în mod clar capacitatea cerută pentru a se căsători, sau voința de a-și pune un obiectiv care este

56. Fiecare persoană va fi însoțită pe propriul drum de reflecție, de convertire și de înțelegere a semnificației vieții matrimoniale, urmând mereu logica respectului, a răbdării și a milostivirii⁴⁵. Totuși, logica milostivirii nu duce niciodată la înțețoșarea „exigențelor de adevăr și de caritate ale evangheliei propuse de Biserică”⁴⁶ și nu va trebui să se renunțe niciodată la propunerea în toată frumusețea și măreția sa a planului divin despre iubirea umană și despre căsătorie⁴⁷. Idealurile mai înalte și nobile pot să apară exigente și grele, dar sunt și cele care atrag mai puternic sufletul uman, îl stimulează să se depășească și conferă valoare și demnitate existenței noastre pământești.

57. În această privință, nu trebuie să-i lipsească niciodată Bisericii curajul de a propune virtutea prețioasă

în contrast cu realitatea naturală a căsătoriei” (BENEDICT AL XVI-LEA, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 22 ianuarie 2011).

⁴⁵ „Trebuie însoțite cu milostivire și iertare posibilele etape de creștere a persoanelor care se construiesc zi de zi, lăsând spațiu milostivirii Domnului care ne stimulează să facem binele posibil” (*Amoris laetitia*, 308); cf. și *Amoris laetitia*, 295.

⁴⁶ *Amoris laetitia*, 300.

⁴⁷ „În niciun mod Biserica nu trebuie să renunțe să propună idealul deplin al căsătoriei, proiectul lui Dumnezeu în toată măreția sa: tinerii botezați trebuie încurajați să nu ezite în fața bogăției pe care o aduce proiectelor lor de iubire sacramental Căsătoriei, întăriți de sprijinul pe care-l primesc de la harul lui Cristos și de la posibilitatea de a participa pe deplin la viața Bisericii. Lânzeala, orice formă de relativism sau un respect excesiv în momentul propunerii sale ar fi o lipsă de fidelitate față de Evanghelie și chiar o lipsă de iubire a Bisericii față de tinerii înșiși. A înțelege situațiile excepționale nu implică niciodată a ascunde lumina idealului cel mai deplin, nici a propune mai puțin față de cât oferă Isus ființei umane. Astăzi, mai important decât o pastorație a eșecurilor este efortul pastoral pentru a consolida căsătoriile și, astfel, a preveni rupturile” (*Amoris laetitia*, 307).

a castității⁴⁸, oricât de mult acest lucru este de acum în contrast direct cu mentalitatea comună. Castitatea trebuie prezentată ca autentică „aliată a iubirii”, nu ca o negare a sa. De fapt, ea este calea privilegiată pentru a învăța să respecte individualitatea și demnitatea celui-lalt, fără a-l subordona propriilor dorințe. Castitatea îi învață pe miri timpurile și modurile iubirii adevărate, delicate și generoase, și pregătește la autentică dăruire de sine de trăit după aceea toată viața în căsătorie⁴⁹. De aceea, este important să se arate că virtutea castității nu are numai o dimensiune negativă care cere fiecăruia, conform propriei stări de viață, să se abțină de la o folosire dezordonată a sexualității, ci și o dimensiune pozitivă foarte importantă de libertate față de posesia celui-lalt – sub profilul fizic, moral și spiritual –, care, în cazul chemării la căsătorie, este de o importanță fundamentală pentru a orienta și a hrăni iubirea conjugală, ferind-o de orice manipulare. În ultimă analiză, castitatea învață, în fiecare stare de viață, să fim fideli față de adevărul propriei iubiri. Asta va însemna, pentru logodnici, să trăiască

⁴⁸ „Este necesar să se amintească importanța virtuților. Între ele, castitatea este o condiție prețioasă pentru creșterea genuină a iubirii interpersonale” (*Amoris laetitia*, 206); „Castitatea este libertatea de posesie în toate domeniile vieții. Numai atunci când o iubire este curată, este cu adevărat iubire. Iubirea care vrea să posede, la sfârșit, devine mereu periculoasă, închide, sufocă, face nefericiți. Însuși Dumnezeu l-a iubit pe om cu iubire curată, lăsându-l liber chiar și să greșească și să fie împotriva lui. Logica iubirii este mereu o logică de libertate” (*Patris corde*, 7).

⁴⁹ „Nu poate lipsi, în această perioadă, și o sinceră și curajoasă educație la castitate, la iubire ca dăruire de sine. Castitatea nu este mortificare a iubirii, ci condiție a iubirii autentice. De fapt, dacă vocația la iubirea conjugală este vocație la dăruirea de sine în căsătorie, este necesar să se ajungă la stăpânirea de sine pentru a se putea dărui cu adevărat” (CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 24).

această castitate în continență și, odată căsătoriți, să trăiască intimitatea conjugală cu o corectitudine morală⁵⁰.

Castitatea trăită în înfrânare permite relației să se maturizeze treptat și în mod aprofundat. De fapt, atunci când, așa cum se întâmplă adesea, dimensiunea sexuală-genitală devine elementul principal, dacă nu unicul, care ține unit un cuplu, toate celelalte aspecte, în mod inevitabil, trec în planul al doilea sau sunt întinse și relația nu înaintează. Dimpotrivă, castitatea trăită în înfrânare facilitează cunoașterea reciprocă între logodnici, pentru că, evitând ca relația să se concentreze asupra instrumentalizării fizice a celuilalt, permite un dialog mai aprofundat, o manifestare mai liberă a inimii și evidențierea tuturor aspectelor ale propriei personalități – umane și spirituale, intelectuale și emotive –, în așa fel încât să permită o adevărată creștere în relație, în comuniunea personală, în descoperirea bogăției și a limitelor celuilalt: și în asta constă adevăratul scop al timpului logodnei⁵¹.

⁵⁰ „Curăția trebuie să caracterizeze persoanele în diferitele stări de viață: unele, în fecioria sau celibatul consacrat, modalitate eminentă de a se dăruii mai ușor lui Dumnezeu cu inimă neîmpărțită; celelalte, în modul stabilit pentru toți de legea morală și după cum sunt căsătorite sau celibatate. Persoanele căsătorite sunt chemate la trăirea curăției conjugale; celelalte, la practicarea curăției în înfrânare. [...] Logodnicii sunt chemați la trăirea curăției în înfrânare. Astfel puși la încercare, vor descoperi respectul reciproc, vor face ucenicia fidelității și a speranței de a se primi unul pe celălalt de la Dumnezeu. Vor rezerva pentru timpul căsătoriei manifestările de tandrețe specifice iubirii conjugale. Se vor ajuta unul pe altul să crească în curăție” (*Catehismul Bisericii Catolice*, 2349-2350).

⁵¹ „Da, multe cupluri stau împreună atâta timp, eventual și în intimitate, uneori conviețuind, dar *nu se cunosc cu adevărat*. Pare straniu, dar experiența demonstrează că este așa. Pentru aceasta trebuie reevaluată logodna ca timp de cunoaștere reciprocă și de împărțire a unui proiect” (FRANCISC, *Audiența generală. Familia* – 16. *Logodna*, 27 mai 2015).

Și în cazul în care ar trebui să se vorbească unor cupluri ce conviețuiesc, nu este niciodată inutil să se vorbească despre virtutea castității. Această virtute învață pe fiecare botezat, în orice condiție de viață, folosirea corectă a propriei sexualități, și pentru aceasta, și în viața de căsătoriți, este de o utilitate supremă. De fapt, iese în evidență, în mod și mai clar, importanța acelor valori și a acelor atenții pe care virtutea castității le învață: respectarea celuilalt, grija de a nu-l supune niciodată pe celălalt propriilor dorințe, răbdarea și delicatețea cu soțul în momentele de dificultate fizică și spirituală, tăria și auto-stăpânirea necesare în timpurile de absență sau de boală a unuia dintre soți etc.⁵² Și în acest context, experiența soților creștini va fi importantă pentru a explica importanța acestei virtuți în cadrul căsătoriei și al familiei.

58. O atenție deosebită trebuie îndreptată spre metoda spirituală de urmat în timpul acestei etape de pregătire apropiată. În acest timp de formare și de inițiere, este necesar ca transmiterea de conținuturi teoretice să fie însoțită de propunerea unui drum spiritual care să prevadă experiențe de rugăciune (personală, comunitară și de cuplu), celebrarea sacramentelor, reculegeri spirituale, momente de adorație euharistică, experiențe misionare, activități caritative (în funcție de contextele pastorale).

59. La sfârșitul acestei etape, și ca semn al intrării în etapa următoare a pregătirii imediate, ar putea avea loc ritul logodnei. Acest rit – cu binecuvântarea logodnicilor și a inelelor de logodnă (acolo unde este în uz acest obicei) – are sensul său deplin numai atunci când este celebrat și trăit în credință, din moment ce în el se cer Domnului acele haruri necesare pentru a crește în iubire

⁵² Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, 2348-2350.

și pentru a se pregăti vrednicește la sacramentul Căsătoriei⁵³. Alegerea momentului mai oportun pentru celebrarea acestui rit va fi personalizată, în dialog cu membrii echipei însoțitorilor și cu slujitorul hirotonit.

60. Ritul logodnei, în valoarea sa personală și eclezială, trebuie reevaluat, desigur, ca moment semnificativ al drumului de credință spre sacramentul matrimonial. În acest rit, Biserica „încredințează” cuplurilor misiunea logodnei, care constă în discernământ. Ritualizând acest moment, cuplurile devin mai conștiente de faptul că în lunile viitoare sunt chemate să ajungă la o certitudine interioară cu privire la decizia de a se căsători și cu privire la persoana cu care să se căsătorească. În lumina judecății umane prudente și în lumina credinței, fiecare trebuie să ajungă la formularea în inima sa a acestei concluzii despre viitorul soț: el/ea este însoțitorul/însoșitoarea care va trăi cu mine un raport de iubire autentică, fidelă și durabilă și cu care să construim împreună viitoarea noastră familie; este însoțitorul/însoșitoarea pe care Domnul mi l-a dăruit / mi-a dăruit-o pentru a parcurge împreună un drum de sfințenie, care va fi părinte al copiilor pe care el ni-i va dăruși și cu care să trăiesc toată viața „misiunea” căsătoriei noastre. A ajunge la această certitudine este „misiunea” de discernământ pe care Biserica o încredințează responsabilității cuplurilor, invitând să o primească cu seriozitatea cuvenită.

61. Ritul logodnei este înțeles și ca „promisiune de căsătorie”⁵⁴. Totuși, din această promisiune nu derivă deloc obligația legală de a încheia o căsătorie și de a

⁵³ Cf. *Ritualul Binecuvântărilor. Ritualul Roman*, 614, 625.

⁵⁴ „Promisiunea de căsătorie, [...] numită logodnă, este reglementată de dreptul particular stabilit de Conferința Episcopală, ținând seama de cutumele și legile civile, dacă există” (*CIC*, can. 1062).

rămâne mereu salvgardată libertatea contractantului în a exprima consensul matrimonial. În afară de asta, celebrarea ritului nu trebuie confundată în niciun mod cu căsătoria: pentru acest motiv se recomandă să nu se unească niciodată „logodirea” (promisiunea de căsătorie) sau binecuvântarea specială a logodnicilor cu celebrarea Liturghiei⁵⁵. Schema celebrării este bine să fie simplă și sobră: rituri inițiale, proclamarea cuvântului lui Dumnezeu, rugăciunea credincioșilor, eventual „semnul de angajare” (de ex., schimbul inelelor de logodnă), rugăciunea de binecuvântare și încheierea ritului. Este important de amintit în mod explicit tema vocației matrimoniale și ca lecturile biblice și rugăciunile pentru cupluri să fie centrate pe iubirea conjugală, purificată, întărită, făcută stabilă și generoasă de însași iubirea lui Dumnezeu revărsată în inimile umane.

62. Faptul că în această fază a itinerarului este în vreun mod oficializat „statusul” de logodnici îmbracă o importanță însemnată și trebuie înțeles și în relevanța sa socială și eclezială. De exemplu, pentru cei care conviețuiesc poate să devină un ajutor să „obiectiveze” raportul lor – perceput probabil de unii dintre ei numai în cheie personală și „privată” –, dându-i o respirație publică, ce poate să-i facă să se simtă parte dintr-o comunitate primitoare, care îi însoțește și are la inimă unirea lor. Pentru toți, este o invitație la a înțelege că viitoarea condiție de „soți”, la care se pregătesc, merge dincolo de o relație afectivă, izolată în sfera privată a experiențelor emotive, și va da viață unei realități noi, familia, care are un rol social și eclezial fundamental⁵⁶.

⁵⁵ Cf. *Ritualul Binecuvântărilor. Ritualul Roman*, 610.

⁵⁶ „În cazul familiei, fragilitatea legăturilor devine deosebit de gravă, pentru că este vorba despre celula fundamentală a societății,

63. Rezumând, finalitățile pregătirii apropiate sunt: a) repropunerea unei cateheze de inițiere la credința creștină și a unei apropieri de viața eclezială; b) trăirea unei inițieri specifice la sacramentul Căsătoriei și ajungerea la conștiința clară a caracteristicilor sale esențiale; c) aprofundarea temelor legate de raportul de cuplu și conștientizarea propriilor carențe psihologice și afective; d) ducerea la capăt a unei prime faze a discernământului cuplului cu privire la vocația matrimonială; d) continuarea cu hotărâre mai mare a unui drum spiritual⁵⁷.

A doua etapă: pregătirea imediată

64. În lunile care preced celebrarea căsătoriei are loc pregătirea imediată pentru căsătorie⁵⁸. Începutul acestei noi etape va putea să fie marcat de o scurtă reculegere spirituală și de înmânarea unui obiect simbolic, de exemplu, o rugăciune pe care cuplurile o vor putea recita împreună atunci când se întâlnesc.

despre locul unde se învață să se conviețuiască în diferență și să se aparțină altora și unde părinții transmit copiilor credința. Căsătoria tinde să fie văzută ca o simplă formă de gratificare afectivă care poate să se constituie în orice mod și să se modifice în funcție de sensibilitatea fiecăruia. Însă contribuția indispensabilă a căsătoriei la societate depășește nivelul emotivității și al necesităților contingente ale cuplului. Așa cum învață episcopii francezi, nu se naște din sentimentul amoros, efemer prin definiție, ci din profunzimea angajamentului asumat de soți, care acceptă să intre într-o comuniune de viață totală” (*Evangelii gaudium*, 66).

⁵⁷ Cf. CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 45-46.

⁵⁸ „Pregătirea imediată pentru a celebra sacramentul Căsătoriei trebuie să aibă loc în ultimele luni și săptămâni care preced căsătoria” (*Familiaris consortio*, 66).

65. Va fi oportun să fie amintite conținuturile principale ale drumului de pregătire parcurs până aici: se va insista asupra condițiilor indispensabile de libertate (în cuplu și a cuplului) și de conștiință deplină cu privire la angajamentele pe care și le iau cu alegerea pe care urmează s-o facă, legate de caracteristicile esențiale ale căsătoriei (indisolubilitate, unitate, fidelitate, rodnicie) și care vor fi obiectul specific al colocviilor cu parohul prevăzute canonic⁵⁹. În același timp, se vor aminti aspectele doctrinale, morale și spirituale ale căsătoriei. În acest mod se va avea posibilitatea de a reveni în mod util asupra punctelor esențiale ale inițierii la sacramentul Căsătoriei, desfășurată deja în faza precedentă a pregătirii apropiate, sau se va putea prezenta asta ca o adevărată „vestire a Evangheliei căsătoriei”

⁵⁹ Este bine ca aceste conținuturi ale acestor colocvii să devină obiectul unei cateheze explicite, în așa fel încât, atunci când au loc, să nu fie trăite de cupluri ca o simplă formalitate, ci ca un moment important de acceptare liberă a angajamentelor conjugale și de asumare deplină a responsabilității. În această privință, este bine de ținut cont de cuvintele lui Benedict al XVI-lea: „Printre mijloacele pentru a constata că proiectul mirilor este realmente conjugal, se evidențiază examenul prematrimonial. Acest examen are un scop îndeosebi juridic: a constata că nimic nu se opune celebrării valide și legitime a căsătoriei. Juridic nu înseamnă însă formalist, ca și cum ar fi un pasaj birocratic care constă în completarea unui modul pe baza unor întrebări rituale. În schimb este vorba de o ocazie pastorală unică – de valorizat cu toată seriozitatea și atenția pe care o cere –, în care, printr-un dialog plin de respect și de cordialitate, păstorul încearcă să ajute persoana să se pună în mod serios în fața adevărului despre ea însăși și despre propria vocație umană și creștină la căsătorie. În acest sens, dialogul, făcut mereu în mod separat cu fiecare dintre cei doi logodnici – fără a diminua conveniența altor colocvii cu cuplul –, cere un climat de sinceritate deplină, în care ar trebui să se insiste asupra faptului că înșiși contractanții sunt primii interesați și primii obligați în conștiință să celebreze o căsătorie validă” (BENEDICT AL XVI-LEA, *Discurs cu ocazia inaugurării anului judecătoresc al Tribunalului Rota Romana*, 22 ianuarie 2011).

pentru cuplurile care nu provin din acest parcurs precedent⁶⁰. De fapt, din diferite circumstanțe este posibil ca unele cupluri să fie inserate abia acum în itinerarul catecumenal și ca pregătirea imediată să constituie unica posibilitate concretă de a primi un minim de formare în vederea celebrării sacramentului Căsătoriei. Pentru ele, ar fi oportun să se prevadă câteva colocvii personalizate cu echipa pastorală de pregătire la căsătorie pentru a le face să simtă grijă și atenție, să aprofundeze împreună unele aspecte mai personale ale alegerii căsătoriei, în funcție de realitatea cuplului (care eventual are copii și conviețuiește de mult timp), pentru a face să se nască un raport de încredere, cordialitate și prietenie cu acele cupluri însoțitoare. În același timp, este oportun a face să participe cuplurile „noi” – care nu vin din parcursul pregătirii apropiate – și la întâlnirile de grup, ca să se simtă primite și inserate în contextul eclezial în timpuri relativ scurte.

66. Așadar, se vor trăi experiențe spirituale gândite specific pentru cupluri (ascultarea cuvântului, celebrarea sacramentelor, momente de rugăciune personală și comunitară) pentru a repune mereu în centru întâlnirea cu Domnul ca izvor al întregii vieți creștine. De fapt, mereu este nevoie să ne înălțăm mai presus de o simplă viziune sociologică a căsătoriei pentru a-i face pe soți să înțeleagă misterul de har care este implicat în ea și, mai în general, pentru a face să se înțeleagă întreaga dinamică spirituală a vieții creștine care este la baza ei.

67. De aceea, va fi util să se reformuleze vestirea *kerygmatică* a răscumpărării lui Cristos care ne mântuiește de realitatea păcatului ce amenință mereu viața

⁶⁰ Cf. *Amoris laetitia*, 59-66.

omului. Soții nu trebuie să uite niciodată că, în ultimă analiză, păcatul este adevărata amenințare a iubirii lor⁶¹. Mult mai gravă decât orice carență psihologică, sau decât orice dinamică interpersonală imperfectă, este îndepărtarea de Dumnezeu, care declanșează în inima umană o spirală de închidere și de egoism ce împiedică adevărata iubire, pentru că împiedică deschiderea, respectul, generozitatea față de celălalt. Așadar, pentru a putea crește în fiecare zi în iubirea reciprocă, este indispensabil să se domine, cu ajutorul harului, păcatul care „se cuibărește” la ușa propriei inimi (*Gen 4,7*) și, în afară de asta, să se recurgă la iertarea lui Dumnezeu, care, în sacramentul Reconcilierii, oferă iubirea sa mai puternică decât orice păcat⁶².

68. Apropiindu-se de căsătorie, va fi bine ca perechile să conștientizeze că nu sunt spectatori, ci, în numele lui Cristos, slujitori ai celebrării căsătoriei lor. De aici importanța de a dedica spațiu larg pregătirii liturgice a cuplurilor, adică înțelegerii gesturilor și semnificațiilor proprii ale ritualului căsătoriei⁶³. Ritualul pentru

⁶¹ Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, 1606-1608.

⁶² „Celebrarea acestui sacrament are însemnătate deosebită pentru viața familială: în timp ce în credință descoperă că păcatul contrazice nu doar legământul cu Dumnezeu, ci și legământul soților și comuniunea familială, soții și toți membrii familiei sunt conduși la întâlnirea cu Dumnezeu, «bogat în îndurare» (*Ef 2,4*), care, împărțind iubirea sa mai puternică decât păcatul, reconstruiește și perfecționează legământul conjugal și comuniunea familială” (*Familiaris consortio*, 58).

⁶³ „În pregătirea mai imediată este important a-i lumina pe soți pentru ca să trăiască cu mare profunzime celebrarea liturgică, ajutându-i să înțeleagă și să trăiască sensul fiecărui gest. Amintim că un angajament așa de mare cum este cel care exprimă consimțământul matrimonial și unirea trupurilor care consumă căsătoria, când este vorba de doi botezați, se pot interpreta numai ca semne

celebrarea căsătoriei are în sine un itinerar pedagogic, care cuprinde bogăția dimensiunilor antropologice (viața persoanelor), biblice (planul lui Dumnezeu cu privire la familie), ecleziale (misiunea familiei în Biserică și în lume), spirituale (drumul de convertire și de răspuns la acțiunea Duhului), așa încât constituie trăsarea unui parcurs pentru această etapă. Cuplurile vor fi luminate cu privire la valoarea extraordinară de „semn sacramental” pe care viața lor conjugală urmează s-o aibă: cu ritualul căsătoriei vor deveni sacrament permanent al lui Cristos care iubește Biserica. Așa cum slujitorii hirotoniți sunt chemați să devină „icoane vii” ale lui Cristos preot, în același mod soții creștini sunt chemați să devină „icoane vii” ale lui Cristos mire. Mai mult decât cuvintele, însuși modul de a trăi și de a relaționa al soților ar trebui să facă prezentă în lume iubirea generoasă și totală cu care Cristos iubește Biserica și întreaga omenire⁶⁴. Și efectiv aceasta este mărturia extraordinară pe care atâția soți creștini o aduc lumii: capacitatea lor de dăruire reciprocă și către copii, capacitatea

ale iubirii Fiului lui Dumnezeu făcut trup și unit cu Biserica sa în alianță de iubire. În cei botezați, cuvintele și gesturile se transformă într-un limbaj care manifestă credința. [...] Uneori logodnicii nu percep greutatea teologică și spirituală a consimțământului, care luminează semnificația tuturor gesturilor care urmează. Este necesar să se evidențieze că acele cuvinte nu pot fi reduse la prezent; ele implică o totalitate care include viitorul” (*Amoris laetitia*, 213-214).

⁶⁴ „Sacramentul nu este un «lucru» sau o «forță», pentru că în realitate însuși Cristos iese în întâmpinarea soților creștini. [...] Căsătoria creștină este un semn care nu numai că arată cât de mult a iubit Cristos Biserica sa în Alianța pecetluită pe cruce, ci face prezentă această iubire în comuniunea soților. Unindu-se într-un singur trup reprezintă logodna Fiului lui Dumnezeu cu natura umană. [...] Deși analogia dintre perechea soț-soție și cea Cristos-Biserică este o analogie imperfectă, ea ne invită să-l invocăm pe Domnul pentru ca să reverse iubirea sa în limitele relațiilor conjugale” (*Amoris laetitia*, 73).

lor de fidelitate, de răbdare, de iertare și de compasiune sunt de așa natură încât să facă să se întuiască un „izvor supranatural” la baza raportului lor, un „mai mult”, inexplicabil din punct de vedere uman, care alimentează neînțecat iubirea lor, ajungând să pară aproape eroică⁶⁵.

69. În vederea celebrării căsătoriei, se va avea grijă să fie implicați soții în alegerea lecturilor pentru Liturghie și eventual și din opțiunile prevăzute pentru alte părți ale ritului (de exemplu, diferitele modalități ale ritului de intrare, ale momentului binecuvântării matrimoniale, ale formularelor de rugăciuni ale credincioșilor, ale cântecelor etc.). Un aspect care ar trebui subliniat mai mult este conștiința unei noi revărsări a Duhului Sfânt în timpul ritului matrimonial care, inserându-se în dinamismul de har început la Botez, conferă o nouă conotație carității divine infuzate în noi începând de la Botezul însuși și care acum are trăsăturile „carității conjugale”. Cu această nouă dăruire a Duhului, inima soților este reînnoită și iubirea lor conjugală este orientată și transformată într-o iubire ce are în sine profunzimea și forța nepuizabilă a iubirii divine, adică întocmai „caritatea conjugală”⁶⁶. Și sfinții invocați în

⁶⁵ „Îmi vine în minte minunea înmulțirii pâinilor: și pentru voi Domnul poate să înmulțească iubirea voastră și să v-o dăruiască proaspătă și bună în fiecare zi. El are o rezervă de iubire infinită! El vă dăruiește iubirea care stă la temelia unirii voastre și în fiecare zi o reînnoiește, o întărește. Și o face și mai mare atunci când familia crește cu copiii” (FRANCISC, *Discurs adresat logodnicilor care se pregătesc la căsătorie*, 14 februarie 2014).

⁶⁶ Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, 1624: „În epicleza acestui sacrament, mirii îl primesc pe Duhul Sfânt drept comuniune de iubire dintre Cristos și Biserică. El este pecetea legământului lor, izvorul mereu oferit al iubirii lor, puterea în care se va reînnoi fidelitatea lor”; cf. și *Amoris laetitia*, 120. Sunt diferite epiclezele prezente în ritualul căsătoriei, cităm câteva (după versiunea română a *editio*

litanii sunt mijlocitori în vederea acestei revărsări. Ar fi de mare ajutor pentru miri să poată invoca soți sfinți/fericiți din timpurile noastre, care au trăit deja experiența de a fi soți și soții, tați și mame, precum și pe sfinții mijlocitori, importanți pentru miri, în așa fel încât să valorizeze demnitatea stării de viață matrimonială în comunitatea eclezială și să ajute la înțelegerea frumuseții și forței acestui sacrament în economia mântuirii.

70. La câteva zile distanță de căsătorie este de mare utilitate o reculegere spirituală de una/două zile. Deși acest lucru poate să pară nerealist, date fiind multe treburi datorate organizării nunții, totuși, acolo unde a fost realizat, a arătat mari binefaceri. De fapt, tocmai agitația pentru multele urgențe practice legate de sărbătoarea iminentă poate abate sufletul mirilor de la ceea ce contează mai mult: celebrarea sacramentului și întâlnirea cu Domnul care vine să „locuiască” în iubirea lor umană, umplând-o de iubirea sa divină. Neliniștea

typica altera a Ordo celebrandi Matrimonium aprobat de Congregația pentru Cultul Divin și Disciplina Sacramentelor cu decret Prot. nr. 874/02/L din 29 aprilie 2004); rugăciunea la sfârșitul invocării sfinților: „Revarsă, Doamne, asupra lui N. și N., Duhul iubirii tale, pentru ca să devină o singură inimă și un singur suflet: nimic să nu despartă acești soți pe care tu i-ai unit și, umpluți de binecuvântarea ta, nimic să nu-i tulbure. Prin Cristos, Domnul nostru”; epicleza în cadrul rugăciunii de binecuvântare a mirilor (prima formulă): „Privește cu bunăvoință la acești slujitori ai tăi, care, uniți prin legătura Căsătoriei, cer să fie întăriți cu binecuvântarea ta; trimite harul Duhului Sfânt asupra lor, pentru ca, revărsând iubirea ta în inimile lor, să rămână credincioși în legământul căsătoriei”; în rugăciunea de binecuvântare a soților (a doua formulă): „Te rugăm să binevoiești a-i lua sub ocrotirea ta pe acești credincioși ai tăi (N. și N.) și să reverși în inimile lor tăria Duhului Sfânt. Fă, Doamne, ca fiecare dintre ei să fie pentru celălalt un semn al prezenței tale, pentru ca prin conviețuirea conjugală să-și împărtășească darurile iubirii tale și astfel să fie o singură inimă și o singură voință”.

excesivă pentru „treburile de făcut” poate provoca distragere și riscă să treacă pe planul al doilea toată pregătirea spirituală care timp de câteva luni a fost dusă înainte. În acest sens, o scurtă reculegere în iminența căsătoriei poate fi de ajutor pentru a repune în evidență esențialul, pentru a abate privirea de la lucruri secundare și a o îndrepta în schimb spre Domnul, care vine în întâmpinarea soților și duce la împlinire vocația la care i-a chemat. Acolo unde ar fi imposibilă o adevărată reculegere, chiar și un moment de rugăciune mai scurt (de exemplu, o întâlnire serală, un fel de „veghe de rugăciune”) ar putea fi util pentru acest scop. În orice caz, în propunerea concretă să se țină cont de angajamentele concrete de viață ale cuplurilor respective și de posibilitățile lor reale de a prevedea acest timp de reculegere înainte de celebrarea căsătoriei, în așa fel încât să nu facă în sine propunerea nerealizabilă.

71. În iminența căsătoriei – în contextul reculegerii spirituale amintite mai sus sau al „vegheii de rugăciune” sau chiar în alt context –, este de mare importanță celebrarea sacramentului Reconcilierii⁶⁷. Experiența demonstrează că a primi iertarea lui Dumnezeu – dacă este cazul, și printr-o spovadă mai aprofundată a vieții trecute – îi dispune pe soți mai bine decât orice alt lucru să primească harul pe care Dumnezeu îl păstrează pentru ei în sacramentul Căsătoriei, pentru că înlătură sentimentele profunde de vinovăție care se „trag” din trecut, dăruiește pacea interioară, orientează spiritul spre harul și milostivirea lui Dumnezeu și spre tot ceea ce contează cu adevărat, abătând atenția de la aspectele numai materiale ale căsătoriei. În afară de asta, spovada

⁶⁷ Cf. *Catehismul Bisericii Catolice*, 1622; CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 53.

cu ocazia căsătoriei, uneori după ani de „fugă” de sacramentul Reconcilierii, este pentru mulți un moment de întoarcere la practica sacramentală. Acolo unde este posibil, s-ar putea gândi și la celebrare comunitară a sacramentului Reconcilierii, implicând familiile de origine ale mirilor, martorii și alții care ar vrea să participe, în așa fel încât darul milostivirii divine să se reverse și asupra familiilor de origine ale mirilor, care au nevoie mereu de reconciliere în interiorul lor și care au nevoie mereu să fie edificate în comuniune. În acest mod, toți cei care vor lua parte la căsătorie vor fi ajutați să trăiască acest moment cu dispoziția corectă a sufletului.

72. Implicarea părinților, a martorilor și a membrilor mai apropiați ai familiei într-un moment de rugăciune înainte de căsătorie, chiar și în afara celebrării Spovezii, poate revela o ocazie foarte frumoasă pentru toți, pentru a se aduna în jurul noului cuplu; pentru soți, pentru a primi binecuvântarea părinților, așa cum este tradiție în Biblie (cf. *Tob* 10,11-13; 11,17); pentru rude și prieteni, pentru a înțelege că ei reprezintă și fac vizibilă comunitatea eclezială, care primește noua familie în cadrul familiei mai mari a Bisericii și care simte responsabilitatea de a-i susține pe soți.

73. Rezumând, finalitățile pregătirii imediate sunt: a) să amintească aspectele doctrinale, morale și spirituale ale căsătoriei (explicitând și conținuturile colocviilor canonice prescrise); b) să se trăiască experiențe spirituale de întâlnire cu Domnul; c) să se pregătească la o participare conștientă și rodnică la liturgia matrimonială⁶⁸.

⁶⁸ Cf. CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 50-58.

*A treia etapă:**însoțirea primilor ani de viață matrimonială*

74. Itinerarul catecumenal nu se termină cu celebrarea căsătoriei. De fapt, aceasta, mai mult decât un act izolat, trebuie văzută ca intrarea într-o „stare permanentă”, care cere prin urmare o specifică „formare permanentă”, făcută din reflecție, dialog și ajutor din partea Bisericii⁶⁹. Pentru aceasta, este necesar „să se escorteze” primii ani ai vieții conjugale⁷⁰ și să nu fie lăsați în singurătate noii soți⁷¹.

75. Trebuie sensibilizați noii soți cu privire la faptul că celebrarea căsătoriei este începutul unui drum, și că perechea constituie întotdeauna un „proiect deschis”,

⁶⁹ „Pregătirea la căsătoria creștină se poate califica drept un itinerar de credință, care nu se termină cu celebrarea căsătoriei, ci care continuă în toată viața familială; astfel, perspectiva noastră nu se încheie în căsătoria ca act, în momentul celebrării, ci ca stare permanentă” (CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 16).

⁷⁰ „Cea mai mare eficacitate a îngrijirii pastorale se realizează acolo unde *însoțirea* nu se termină cu celebrarea căsătoriei, ci «escortează» cel puțin primii ani de viață conjugală. Prin colocvii cu fiecare cuplu și momente comunitare, este vorba de a-i ajuta pe tinerii căsătoriți să dobândească instrumentele și suporturile pentru a trăi vocația lor. Și asta nu se poate întâmpla decât printr-un parcurs de creștere în credința cuplurilor înseși” (FRANCISC, *Discurs adresat participanților la cursul diecezan de formare despre căsătorie și familie promovat de Tribunalul Rota Romana*, 27 septembrie 2018).

⁷¹ „Devine indispensabil a-i însoți pe soți în primii ani de viață matrimonială pentru a îmbogăți și a aprofunda decizia conștientă și liberă de a-și aparține și de a se iubi până la sfârșit. De multe ori timpul logodnei nu este suficient, decizia de a se căsători se grăbește din diferite motive, în timp ce, ca și cum asta n-ar ajunge, maturizarea tinerilor este întârziată. Așadar, soții nou-căsătoriți ajung să trebuiască să completeze acel parcurs care ar fi trebuit să se realizeze în timpul logodnei” (*Amoris laetitia*, 217).

nu o „operă terminată”⁷². Așadar, este bine ca noii soți să fie asistați în această primă fază în care încep să traducă în practică „proiectul de viață” înscris în căsătorie, dar încă nerealizat pe deplin. De fapt, harul conținut în sacrament nu acționează în mod automat, ci cere ca soții să coopereze cu el, asumându-și în mod responsabil îndatoririle și provocările pe care le prezintă viața conjugală⁷³.

76. Pentru a realiza toate acestea, li se va propune cuplurilor continuarea itinerarului catecumenal, cu întâlniri periodice – eventual lunare sau cu altă cadență, la discreția echipei de însoțitori și în funcție de posibilitățile cuplurilor – și alte momente, fie comunitare, fie de cuplu⁷⁴. Dacă perechea, căsătorindu-se, își schimbă

⁷² „Alianța de iubire dintre bărbat și femeie, alianță pentru viață, nu se improvizează, nu se face de la o zi la alta, [...] trebuie lucrat în vederea iubirii, trebuie mers. Alianța iubirii bărbatului și a femeii se învață și se perfecționează. Îmi permit să spun că este o alianță artizanală. A face din două vieți o singură viață este aproape o minune, o minune a libertății și a inimii, încredințată credinței” (FRANCISC, *Audiența generală. Familia – 16. Logodna*, 27 mai 2015).

⁷³ „Unirea este reală, este irevocabilă și a fost confirmată și consacrată de sacramentul Căsătoriei. Însă în unirea lor, soții devin [cu Isus prezent în mijlocul lor] protagoniști, stăpâni ai propriei istorii și creatori ai unui proiect care trebuie dus înainte împreună. [...] «Da»-ul pe care și l-au schimbat este începutul unui itinerar, cu un obiectiv capabil să depășească ceea ce ar putea impune circumstanțele sau obstacolele care s-ar interpune. Binecuvântarea primită este un har și un stimulent pentru acest drum deschis. Adesea ajută să se așeze ca să dialogheze pentru a elabora proiectul lor concret în obiectivele sale, în instrumentele sale, în detaliile sale” (*Amoris laetitia*, 218).

⁷⁴ „Este de dorit ca tinerele cupluri să fie însoțite în mod corespunzător, în special în primii cinci ani de viață conjugală, de cursuri post-matrimoniale, de desfășurat în parohii sau decanate” (CONSIILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 73).

reședința și parohia, va fi bine să se poată integra în noua parohie și să fie invitată de aceasta la itinerarele de însoțire a soților din noua comunitate.

77. Acesta este timpul oportun pentru o adevărată „mistagogie matrimonială”. Prin termenul „mistagogie” se înțelege o „introducere la mister”, adică un tip special de cateheză pe care păstorii Bisericii în primele secole o adresau noilor botezați pentru a-i face să înțeleagă ceea ce s-a întâmplat la Botezul primit în timpul solemnei Veghi pascale⁷⁵. De fapt, cateheza mistagogică era adesea ritmată de întrebări retorice de tipul: „Știți ce ați primit?”, „Știți ce a realizat Domnul în voi?” Așadar, această cateheză, după celebrarea Botezului, voia să conducă puțin câte puțin la înțelegerea sa deplină, înainte de toate, rituală și simbolică – prin explicarea conținutului spiritual al fiecărui aspect al ritului –, dar și în repercusiunile sale morale și existențiale, în sensul că erau luminați cu privire la implicațiile concrete de viață a ceea ce a fost celebrat.

Acest stil al catehezei mistagogice se poate aplica la căsătorie. Reparcurgând diferitele momente ale ritului matrimonial, s-ar putea aprofunda bogata sa semnificație simbolică și spirituală și consecințele lor concrete în viața conjugală: consensul schimbat (voința de a se uni, și nu un sentiment trecător, pe baza căsătoriei, voință de întărit mereu)⁷⁶, binecuvântarea semnelor care amintesc căsătoria, de exemplu inelele (promisiunea de fidelitate de reînnoit mereu)⁷⁷, binecuvântarea solemnă a soților (harul lui Dumnezeu care coboară

⁷⁵ Cf., de exemplu, CIRIL DE IERUSALIM – IOAN DE IERUSALIM, *Cateheze mistagogice*; AMBROZIU DE MILANO, *De Sacramentis*; *De Mysteriis*.

⁷⁶ Cf. *Amoris laetitia*, 133-135; 143-146; 163-164; 321-323.

⁷⁷ Cf. *Amoris laetitia*, 125; 147-152; 319-320.

asupra relației umane, și-o asumă și o sfințește, la care trebuie să rămână deschiși mereu)⁷⁸, amintirea soților în inima rugăciunii euharistice (a cufunda mereu iubirea conjugală în misterul pascal al lui Cristos pentru a-l revigora și a-l face tot mai profund)⁷⁹. În definitiv, cu cateheza mistagogică, la fel ca aceea baptismală, invitația care se adresează este: „Deveniți ceea ce sunteți! Acum sunteți soți, așadar, trăiți tot mai mult ca soți! Domnul a binecuvântat și «a umplut» de har unirea voastră, faceți să rodească acest har!” În acest scop, este important a-i face pe soți să perceapă prezența lui Cristos, nu numai în celelalte sacramente, ci în însuși sacramentul Căsătoriei. Cristos este prezent între ei ca soți: el alimentează zilnic raportul lor și lui i se pot adresa împreună în rugăciune. Harul sacramentului acționează între ei și se manifestă în viața concretă. De aceea, soții trebuie să fie ajutați să perceapă „semelele” prezenței lui Cristos în unirea lor⁸⁰.

De multe ori se întâmplă ca atenția tinerilor soți să se concentreze pe necesitatea de a-i câștiga și pe copii, încetând să lucreze asupra calității raportului reciproc și uitând prezența lui Dumnezeu în iubirea lor. Merită ajutați tinerii soți să știe să găsească timpul pentru a profunda prietenia lor și pentru a primi harul lui

⁷⁸ Cf. *Amoris laetitia*, 77; 120-124.

⁷⁹ Cf. *Amoris laetitia*, 72-75; 317-318.

⁸⁰ „Toată viața în comun a soților, toată rețeaua de relații pe care o vor țese între ei, cu copiii și cu lumea, va fi impregnată și întărită de harul sacramentului care provine din misterul Întrupării și al Paștelui, în care Dumnezeu a exprimat toată iubirea sa față de omenire și s-a unit intim cu ea. Nu vor fi niciodată singuri cu forțele lor pentru a înfrunta provocările care se prezintă. Ei sunt chemați să răspundă la darul lui Dumnezeu cu angajarea lor, creativitatea lor, rezistența și lupta lor zilnică, dar vor putea mereu să-l invoce pe Duhul Sfânt care a consacrat unirea lor, pentru ca harul primit să se manifeste din nou în orice situație nouă” (*Amoris laetitia*, 74).

Dumnezeu. Desigur, castitatea prematrimonială favorizează acest parcurs, care le dă timp noilor soți să stea împreună, să se cunoască mai bine, fără a se gândi imediat la procrearea și la creșterea copiilor.

78. Încă de la începutul vieții matrimoniale, este important de a primi un ajutor concret pentru a trăi senin relația interpersonală. Sunt multe lucruri noi de învățat: a accepta diversitatea celuilalt care imediat se manifestă⁸¹; a nu avea așteptări nerealiste cu privire la viața în doi și a o considera ca pe un drum de creștere⁸²; a gestiona conflictele care apar în mod inevitabil⁸³; a cunoaște diferitele faze prin care trece orice raport de iubire⁸⁴; a dialoga pentru a căuta un echilibru între exigențele

⁸¹ „Privirea se îndreaptă spre viitorul care trebuie construit zi de zi cu harul lui Dumnezeu și tocmai pentru aceasta nu se pretinde de la soț să fie perfect. Trebuie să se pună deoparte iluziile și să fie acceptat așa cum este: neîmplinit, chemat să crească, pe drum. Când privirea spre soț este în mod constant critică, asta arată că nu s-a asumat căsătoria și ca un proiect care trebuie edificat împreună, cu răbdare, înțelegere, toleranță și generozitate. Asta face ca iubirea să fie înlocuită puțin câte puțin de o privire cercetătoare și implacabilă, de controlul meritelor și drepturilor fiecăruia, de proteste, de competiție și de autoapărare. Astfel, devin incapabili să se susțină unul pe altul pentru maturizarea amândurora și pentru creșterea unirii. Noilor soți este necesar să li se prezinte asta cu claritate realistă încă de la început, în așa fel încât să conștientizeze faptul pe care-l încep” (*Amoris laetitia*, 218).

⁸² Cf. *Amoris laetitia*, 221.

⁸³ Cf. *Amoris laetitia*, 106; 163; 210; 232-234; 240.

⁸⁴ „Drumul implică să se treacă prin diferite etape care cheamă la dăruire cu generozitate: de la impactul inițial, caracterizat de o atracție în mod clar pronunțat sensibilă, se trece la nevoia de celălalt simțit ca parte a propriei vieți. De aici se trece la gustul apartenenței reciproce, apoi la înțelegerea întregii vieți ca proiect al amândurora, la capacitatea de a pune fericirea celuilalt mai presus de propriile necesități și la bucuria de a vedea propria căsătorie ca pe un bun pentru societate” (*Amoris laetitia*, 220).

personale și cele ale cuplului și ale familiei⁸⁵; a dobândi obiceiuri zilnice sănătoase⁸⁶; a stabili încă de la început un raport corect cu familiile de origine⁸⁷; a începe să se cultive o spiritualitate conjugală împărtășită⁸⁸; și multe altele. Printre diferitele propuneri posibile, s-ar putea sugera soților să țină un „Jurnal al căsătoriei”, pentru un soi de verificare periodică a comuniunii conjugale, în care să se noteze bucurii și suferințe și tot ceea ce constituie trăirea concretă a vieții soților. Un soi de „scriptură sacră”, pentru a încredința amintirii fiecare moment semnificativ al vieții atins de harul Duhului Sfânt și care poate să devină un mijloc de transmitere a credinței în familie: un „memorial” al harului Duhului Sfânt care lucrează în familie.

79. Sunt numeroase aspectele vieții conjugale și familiale care pot să devină obiect de dialog și de cateheză în acești ani. De exemplu, este fundamental a lumina cuplurile cu privire la tema delicată a sexualității în cadrul căsătoriei⁸⁹ și despre teme legate de ea, adică

⁸⁵ „Maturizarea iubirii implică și a învăța să se «negocieze». Nu este o atitudine interesată sau un joc de tip comercial, ci în definitiv o exercitare a iubirii reciproce, pentru că această negociere este o împletire de oferte și renunțări reciproce pentru binele familiei. În fiecare nouă etapă a vieții matrimoniale trebuie să se așeze și să negocieze din nou acordurile, în așa fel încât să nu existe învingători și învinși, ci să învingă amândoi” (*Amoris laetitia*, 220).

⁸⁶ „Tinerii soți trebuie și stimulați să-și creeze propriile obiceiuri, care oferă o senzație sănătoasă de stabilitate și de protecție, și care se construiesc cu o serie de ritualuri zilnice împărtășite. Este lucru bun a-și da un sărut dimineața, a se binecuvânta în fiecare seară, a-l aștepta pe celălalt și a-l primi atunci când sosește, a ieși uneori împreună, a împărtăși activitățile familiale” (*Amoris laetitia*, 226).

⁸⁷ Cf. *Amoris laetitia*, 17-18.

⁸⁸ Cf. *Amoris laetitia*, 313 ș.u.

⁸⁹ Cf. *Amoris laetitia*, 150-157.

transmiterea vieții și reglementarea nașterilor, și despre alte teme de morală și de bioetică⁹⁰. Alt domeniu care nu trebuie neglijat este cel al educației copiilor, umană și creștină, care constituie o responsabilitate gravă a părinților și în privința căreia cuplurile trebuie sensibilizate și formate corespunzător, dată fiind tendința tot mai răspândită de a se diviza cu privire la această temă, sau de a nu se ocupa de educația copiilor, delegând-o altora⁹¹. Cu referință la aceste teme, învățătura Bisericii pune la dispoziția soților o comoară de înțelepciune care, atunci când le este prezentată bine, este foarte apreciată și primită de soți.

80. Așadar, este vorba de o fază de „ucenicie”, în timpul căreia vor fi de mare ajutor apropierea și sugestiile concrete ale cuplurilor deja mature, care împărtășesc cu acelea mai tinere ceea ce au învățat „de-a lungul drumului”⁹².

Disponibilitatea bunicilor de a se ocupa de nepoți este o mare resursă. Asta le permite soților să-și ia timp pentru a fi împreună. Însă uneori nu este posibil, obligându-i de fapt pe soți să găsească soluții alternative. Aceste exemple de generozitate și ajutor dat tinerilor soți sunt minunate semne de caritate.

⁹⁰ Cf. *Amoris laetitia*, 80-83.

⁹¹ Cf. *Amoris laetitia*, 84-85; FRANCISC, *Audiența generală. Familia – 15. Educația*, 20 mai 2015.

⁹² „Soții care au o bună experiență de «ucenicie» în acest sens pot oferi instrumentele practice care au fost utile pentru ei: programarea momentelor pentru a sta împreună gratuit, timpurile de recreere cu copiii, diferitele moduri de a celebra lucruri importante, spațiile de spiritualitate împărtășită. Dar pot să învețe și abilități care ajută să umple de conținut și de semnificație aceste momente, pentru a învăța să comunice mai bine” (*Amoris laetitia*, 225).

81. Pastorația matrimonială va fi mai ales o pastorație a legăturii⁹³: se vor ajuta cuplurile, de fiecare dată când se vor afla în fața noilor dificultăți, să aibă la inimă, mai presus de toate, apărarea și consolidarea unirii matrimoniale, pentru însuși binele lor și pentru binele copiilor. Este necesar, în cadrul întâlnirilor propuse lor, să se insiste asupra sacralității legăturii conjugale și, așa cum demonstrează experiența, asupra faptului că bunurile – spirituale, psihologice și materiale – care derivă din ocrotirea unirii sunt întotdeauna mult superioare celor care se speră să se obțină de la o eventuală despărțire. În acest mod se vor învăța răbdarea justă, tăria sufletească și prudența ce trebuie avută în momentele de dificultate, învățând să nu se vadă în desfacerea legăturii conjugale o soluționare rapidă a problemelor, așa cum, din păcate, adesea se recomandă cuplurilor.

Învățând să depășească momentele dure, se maturizează în iubirea și unirea care ies întărite: fiecare criză este un moment de creștere și o ocazie pentru a face un „salt de calitate” în relație, chemată la o nouă profunzime și autenticitate⁹⁴. Așa cum în viața creștină ne „antrenăm” în „lupta credinței” (1Tim 6,12), tot așa în viața conjugală soții trebuie să se antreneze să „apere” căsătoria lor de toate amenințările interioare și exterioare, umane și spirituale, sociale și culturale, care-i pot slăbi soliditatea și însăși subzistența. Este important să se reafirme că ajutorul care se intenționează să se ofere trebuie să includă însoțirea spirituală,

⁹³ Cf. *Amoris laetitia*, 211.

⁹⁴ „Trebuie ajutat să se descopere că o criză depășită nu duce la o relație mai puțin intensă, ci la îmbunătățirea, la sedimentarea și la maturizarea vinului unirii. [...] Când căsătoria se asumă ca o misiune, care implică și depășirea obstacolelor, fiecare criză se percepe ca ocazia pentru a ajunge să bea împreună vinul cel mai bun” (*Amoris laetitia*, 232).

parcursuri practice, strategii derivate din experiență și orientări psihologice. Va fi util să se indice cuplurilor și locuri și persoane, consultanți sau familii disponibile, cărora se vor putea adresa pentru a căuta ajutor atunci când ar apărea dificultăți.

82. Este esențial să se focalizeze parcursul de cuplu în întâlnirea cu Cristos: cuplul are nevoie să se întâlnească încontinuu cu Cristos și să se hrănească din prezența sa. Noii soți trebuie să perceapă, îndeosebi, ocazia extraordinară care le este oferită în sacramentul Euharistiei și în sacramentul Reconcilierii de a avea un contact viu cu Isus pentru a se conforma lui⁹⁵. De fapt, din Euharistie soții primesc harul de a depăși propriile închideri și propriul egoism⁹⁶. În sacramentul Reconcilierii experimentează bogăția infinită a milostivirii lui Dumnezeu, care în Fiul său ne iartă mereu; în acest mod, învață să folosească răbdarea și milostivirea între ei, pentru că iertarea primită devine iertare dăruită, conform învățăturii lui Isus: „Nu trebuie să te

⁹⁵ „Spiritualitatea matrimonială [...] va trebui să aibă o recuperare a dinamismelor sacramentale, cu un rol deosebit al sacramentelor Reconcilierii și Euharistiei. Sacramentul Reconcilierii glorifică milostivirea divină față de mizeria umană, face să crească vitalitatea baptismală și dinamismele proprii ale Mirului. De aici potențarea pedagogiei iubirii răscumpărate, care face să se descopere cu uimire măreția milostivirii lui Dumnezeu în fața dramei omului, creat de Dumnezeu și în mod și mai minunat răscumpărat. Euharistia, celebrând amintirea dăruirii lui Cristos Bisericii, dezvoltă iubirea afectivă proprie a căsătoriei în dăruirea zilnică soțului și copiilor, fără a uita și a neglija că «celebrarea care dă semnificație oricărei forme de rugăciune și de cult este aceea care se exprimă în existența zilnică a familiei, dacă este o existență alcătuită din iubire și dăruire» (EV 93)” (CONSILIUL PONTIFICAL PENTRU FAMILIE, *Pregătirea la sacramentul Căsătoriei*, 41)

⁹⁶ Cf. *Amoris laetitia*, 186; 318.

înduri și tu de cel care este servitor ca și tine, așa cum eu m-am îndurat de tine?” (Mt 18,33)⁹⁷ Așadar, în întâlnirea cu Cristos prin sacramele se maturizează puțin câte puțin *identitatea matrimonială* specifică a soților creștini.

83. Grija constantă și permanentă a Bisericii față de soți poate să fie realizată prin diferite mijloace pastorale⁹⁸: ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, în special prin *lectio divina*; întâlnirile de reflecție despre probleme actuale care țin de viața conjugală și familială; implicarea cuplurilor în celebrări liturgice gândite special pentru ele; reculegeri spirituale periodice pentru soți; adorații euharistice organizate pentru soți, cu meditații luate, de exemplu, din biografiile soților sfinți; colocviul și însoțirea spirituală; participarea la grupurile familiale pentru a dezvolta confruntarea cu alte familii; implicarea în activități caritative și misionare⁹⁹. Soții au nevoie să dezvolte o adevărată „spiritualitate conjugală” menită să alimenteze și să susțină drumul specific de sfințenie pe care ei îl parcurg în viața matrimonială¹⁰⁰.

Printre instrumentele pastorale de privilegiat, este celebrarea aniversării de căsătorie în cadrul unei celebrări liturgice comunitare, cu o binecuvântare specială pentru soți. Cu ocazia aniversărilor mai importante (de exemplu, la fiecare cinci ani), s-ar putea propune soților, care celebrează în acel an, reînnoirea promisiunilor matrimoniale. În acest mod, și în alte moduri, se

⁹⁷ Cf. *Amoris laetitia*, 105-108.

⁹⁸ Cf. *Amoris laetitia*, 227-229.

⁹⁹ Cf. FRANCISC, *Discurs adresat Tribunalului Rota Romana pentru inaugurarea anului judecătoresc*, 29 ianuarie 2019.

¹⁰⁰ Cf. *Amoris laetitia*, 313-324; *Gaudete et exsultate*, 14-34.

poate ajuta familia să se simtă parte integrantă a unei comunități ecleziale care celebrează, împărtășește bucuria și drumul soților, făcându-se „familie de familii”¹⁰¹.

84. Dezvoltându-se identitatea matrimonială, va putea crește simțul misiunii, care izvorăște din sacrament¹⁰². Așadar, în acest moment, deoarece itinerarul catecumenal pentru viața matrimonială a ajuns la capăt, este oportun să se invite cuplurile să se insereze în pastorația familială obișnuită în parohiile lor sau în alte realități ecleziale cu care au stabilit o legătură. De exemplu, noii soți vor putea fi implicați treptat în pregătirea catecumenală la căsătorie a noilor grupuri de logodnici și în viața comunitară, în pastorația copiilor și a tinerilor, asumându-și activități speciale în animarea comunității. Se vor putea forma grupuri de spiritualitate conjugală (și cu ajutorul eventualelor mișcări familiale) și de pastorație matrimonială.

85. Rezumând, finalitățile însoțirii în primii ani de viață matrimonială sunt: a) a prezenta, într-o „cateheză mistagogică matrimonială”, consecințele spirituale și existențiale ale sacramentului celebrat în viața concretă; b) a ajuta cuplurile, încă de la început, să stabilească în mod corect relația interpersonală de căsătorii; c) a aprofunda temele sexualității în viața conjugală, a transmite viații și a educației copiilor; d) a insufla în cupluri voința fermă de a apăra legătura matrimonială în orice situație de criză; e) a propune întâlnirea cu Cristos ca izvor indispensabil de reînnoire a harului matrimonial și a dobândi o spiritualitate conjugală; f) a aminti simțul misiunii specifice soților creștini.

¹⁰¹ Cf. *Amoris laetitia*, 87.

¹⁰² Cf. *Amoris laetitia*, 88; 324.

86. Ca un corolar al acestei propuneri, nu se poate face abstracție de o precizare cu privire la urgența unei formări mai adecvate a preoților, a seminaristilor și a laicilor (inclusiv cuplurile de soți) pentru slujirea de însoțire a tinerilor la căsătorie. A se ocupa în manieră sistematică de formarea și de actualizarea preoților/călugărilor și a lucrătorilor pastorali, în vederea catecumenatului matrimonial, este indispensabil pentru a depăși vechile obiceiuri și a forma la un stil de însoțire, precum și la cunoașterea de conținuturi (teologice, morale, bioetice și spirituale) adaptate la realitatea cuplurilor de astăzi, adesea conviețuitoare și cu copii atunci când se apropie de Biserică pentru a se căsători. În multe contexte pastorale, îndeosebi, se revelează de acum indispensabilă o formare a seminaristilor și a preoților centrată mai mult pe noile provocări ale pastorației matrimoniale și familiale, inclusiv problemele referitoare la morală sexuală, conjugală și la bioetică, ce fac parte de acum din viața zilnică a familiilor în multe părți ale lumii. Apoi, în vederea unei participări eficiente și efective a soților ca lucrători ai pastorației, este indispensabilă înțelegerea legăturii de complementaritate și coresponsabilitate eclezială care există între *ordo sacerdotalis* și *ordo coniugatorum*, pentru a deschide acțiunea preoților la o colaborare mai mare cu laicii și familiile, recunoscându-le roluri pastorale semnificative în parohii și la nivel diecezan. Adesea, ceea ce lipsește în multe realități locale este tocmai posibilitatea de a avea spații pentru a acționa în pastorație, ca soți. De fapt, este neîndoielnic că pentru a exprima caracterul misionar al pastorației căsătoriei, alături de însoțirea specifică a păstorilor, este nevoie de mărturia familiilor și a soților: în acest sens, nu este bine a separa *ecclesia docens* și *ecclesia discens*, tocmai în virtutea

experienței bogate și concrete a vieții matrimoniale și familiale pe care o au soții.

Însoțirea cuplurilor aflate „în criză”

87. În istoria fiecărei căsătorii pot să existe momente în care comuniunea conjugală scade și soții ajung să trăiască perioade, uneori chiar lungi, de suferință, oboseală și neînțelegeri, trecând prin adevărate „crize” conjugale. Ele sunt parte din istoria familiilor: sunt faze care, dacă sunt depășite, pot ajuta cuplul să fie fericit „în mod nou”, pornind de la posibilitățile deschise de o „etapă nouă”, făcând și mai matur „vinul unirii”¹⁰³.

Totuși, pentru a evita ca situația de criză să se agraveze până acolo încât să devină irecuperabilă, este oportun ca parohia sau comunitatea să fie înzestrate cu un serviciu pastoral de însoțire a cuplurilor aflate în criză, la care să se poată adresa cei care percep că sunt în această situație deosebită; „o slujire dedicată celor a căror relație matrimonială s-a stricat apare deosebit de urgentă”¹⁰⁴. De fapt, prevenirea rupturilor este un factor decisiv astăzi pentru a evita despărțiri care pot deteriora și vătăma legătura într-o manieră ireparabilă.

88. Deoarece experiența demonstrează că „în situații dificile sau critice majoritatea [persoanelor] nu recurg la însoțirea pastorală, pentru că n-o simt înțelegătoare, apropiată, realistă, întrupată”¹⁰⁵, este oportun ca – în afară de păstor – soții, în special cei care au trăit experiența unei crize depășite, să devină „însoțitori” ai cuplurilor aflate în dificultate sau deja dezbinat. Ei vor fi

¹⁰³ Cf. *Amoris laetitia*, 232. Despre provocarea crizelor conjugale, cf. nr. 232-240.

¹⁰⁴ *Amoris laetitia*, 238.

¹⁰⁵ *Amoris laetitia*, 234.

„comunitatea care însoțește”, care poate să dea mărturie și să arate clar că Bunul Samaritean este Cristos Înviat, care păstrează în propriul trup glorios rănilor și tocmai pentru aceasta simte compasiune față de omul rănit, abandonat de-a lungul drumului¹⁰⁶: cuplurile aflate în dificultate.

89. În acest scop, devine urgentă și înzestrarea cu proiecte de formare destinate cuplurilor care-i vor însoți fie pe cei ce sunt în criză, fie pe cei despărțiți, pentru a crea condițiile unei slujiri pastorale la înălțimea nevoilor familiilor. Atenția va trebui să fie dublă: față de soții aflați în dificultate, dar și față de copii, unde sunt prezenți, care trebuie însoțiți cu un dialog psihologic și spiritual capabil să perceapă suferința lor personală și familială și de a-i sprijini.

Revine în acest context importanța pastorației legăturii, care, încă din primii ani de viață matrimonială, trebuie să-i însoțească pe tinerii soți în diferitele etape ale vieții lor împreună. De fapt, crizele, ca parte a drumului, trebuie să se transforme în oportunități, uneori dureroase, care, deși produc plăgi și răni în inimă și în trup, să lase spațiu reconcilierii, iertării și acțiunii harului, ce continuă să lucreze în legătura sacramentală.

90. Există crize obișnuite, care se întâmplă în toate căsătoriile, ce marchează unele etape ale vieții familiale (venirea primului copil, educația copiilor, „cuibul gol”, bătrânețea părinților); dar există și crize personale, legate de dificultăți economice, de muncă, afective, sociale, spirituale, sau de circumstanțe și evenimente traumatice și neașteptate¹⁰⁷. În toate aceste cazuri,

¹⁰⁶ Cf. FRANCISC, *Audiență acordată membrilor Asociației „Retrouvaille”*, 6 noiembrie 2021.

¹⁰⁷ *Amoris laetitia*, 235-236.

„arta obositoare a reconcilierii, care are nevoie de sprijinul harului, are nevoie de colaborarea generoasă a rudelor și prietenilor, și uneori și de un ajutor extern și profesional”¹⁰⁸. Este vorba de a garanta o însoțire care să nu fie numai psihologică, ci și spirituală, pentru a recupera, cu un treptat parcurs mistagogic personalizat și cu sacramentele, semnificația profundă a legăturii și conștiința prezenței lui Cristos între soți. A face tăcere în propria inimă, a invoca numele lui Isus Cristos și a asculta glasul său poate să-i ajute să creeze condițiile pentru ca El să poată alimenta relația lor, să-i ajute în dificultate, să se oprească pentru a bea cu ei potirul suferinței, stând alături de ei asemenea călătorului cu discipolii din Emaus (cf. *Lc* 24,13).

În practică, este vorba de a crea spații și parcursuri capabile să introducă persoanele la arta discernământului în viața zilnică pentru a ști să recunoască din timp situațiile de suferință, ocaziile de pericol de evitat, imaturitățile și rănilor de depășit. Îndemnul care va putea răsună în inimile obosite este „rămâneți în iubirea mea” (*In* 15,9).

91. Sugerăm, ca titlu exemplificativ, o posibilă aplicație practică a principiilor expuse, propunând un itinerar pentru cuplurile aflate în criză, inspirat din drumul lui Isus cu discipolii din Emaus (cf. *Lc* 24,13 și 35). După ce a adus în mod oportun la cunoștința comunității parohiale serviciul, dacă un cuplu cere și acceptă propunerea unui parcurs comun de însoțire, se pot încerca să se alterneze întâlniri „individuale” (cu fiecare cuplu) și întâlniri „de grup” (implicând diferite cupluri). În sinteză, parcursul ar putea să urmeze următorul program:

¹⁰⁸ *Amoris laetitia*, 236.

- „Isus însuși, apropiindu-se, mergea împreună cu ei” (*Lc 24,15*) – Prima întâlnire („individuală”) de primire și cunoaștere

Este oportun ca prima întâlnire să aibă loc într-un context de confidențialitate și de apropiere personală, limitat la un singur cuplu, care este primit și ascultat de un cuplu de însoțitori și de preot, capabili să arate empatie, afect și disponibilitate deplină la susținere. După această primă întâlnire numai de „ascultare” vor urma altele care vor da început parcursului adevărat de însoțire.

- „Ce înseamnă aceste cuvinte pe care le schimbați între voi pe drum?” (*Lc 24,17*) – Câteva întâlniri („individuale”), pentru ca soții să-i spună lui Dumnezeu și propriului partener motivul pentru care sunt „triști” (*Lc 24,17*)

Toate întâlnirile se desfășoară mereu într-un climat de rugăciune, pentru că este vorba de un drum spiritual și nu de ședințe de „terapie de cuplu” de tip pur psihologic. Așadar, cuplul, punându-se în prezența lui Dumnezeu, va fi condus să-și „deschidă inima”, pentru ca fiecare din cei doi soți să cunoască „ce-l face pe celălalt să sufere”. Însoțitorii vor orienta această „deschidere a inimii” în așa fel încât să nu se limiteze pur și simplu la un schimb de acuze. De aceea, întrebările la care trebuie să se răspundă nu vor fi „care sunt greșelile tale?”, „ce ar trebui să schimbi?” etc., ci mai degrabă: „care este suferința pe care o port în mine?”; „ce suferință simt?”, „ce mă rănește în modul în care trăim relația noastră?”. De fapt, adesea din cupluri lipsesc o comunicare și un dialog care să exprime starea sufletească și punctul de vedere al celuilalt.

- „O, nepricepuților și greoi la inimă în a crede toate cele spuse de profeți! Oare nu trebuia Cristos să sufere toate acestea și să intre în gloria sa?” (*Lc 24,25-26*) – Întâlniri („lărgite”) cu diferite cupluri pentru „a lumina” crizele

După întâlnirile individuale, cu fiecare cuplu în parte, pot să urmeze întâlniri de grup, în timpul cărora unul din cuplurile însoțitoare va putea să relateze propria experiență și crizele trăite, scoțând în evidență „lucrurile noi” care s-au învățat în momentele de dificultate și de încercare ale căsătoriei. Va putea să fie și o scurtă învățătură, cu lectura și comentariul unor părți din *Amoris laetitia* alese în mod corespunzător sau ale unor texte din scrierile soților sfinți ce au depășit momente dure de încercare conjugală. Scopul este de a scoate în evidență că, dacă sunt acceptate, înțelese, trăite împreună și înfruntate cu ajutorul Domnului, „crizele” pot să reveleze momente de har și de creștere pentru cuplu. În definitiv, crizele nu sunt „anomalii”, ci evenimente „normale” ale vieții matrimoniale. Chiar și crizele cauzate de fragilitățile și păcatele personale. Și ele pot să devină acele „pățimiri ale lui Cristos”, prezent între soți, care este rănit de păcatele lor și suferă cu ei, intrând cu ei în gloria (cf. *Lc 24,26*) unei relații vindecate și „răscumpărate”. La aceste întâlniri, așa cum s-a subliniat deja în itinerarul catecumenal la căsătorie, nu trebuie să lipsească o vestire *kerygmatică*: Domnul este prezent și viu! Împreună cu El, și „moartea” unei crize se poate transforma în înviere la o viață nouă!

- „Și, începând de la Moise și toți profeții, le-a explicat din toate Scripturile cele referitoare la el” (*Lc 24,27*) – Întâlniri („de grup”) având în centru Sfânta Scriptură.

După întâlnirile precedente de „cateheză” vor putea urma alte întâlniri de grup, în care se celebrează împreună o Liturgie a cuvântului: este proclamat un text biblic, urmat de un timp de meditație și de un timp de împărtășire, condus de câteva întrebări, încheind cu o reflecție finală propusă de însoțitori. Se va avea grijă să se aleagă texte biblice referitoare la teme precum: apropierea lui Dumnezeu în încercări, iertarea primită de la Dumnezeu și dăruită, harul care acționează în slăbiciune, comuniunea inimilor rod al Duhului Sfânt, chemarea la sfințenie, sacramentul Căsătoriei etc.

• „Rămâi cu noi, pentru că este seară” (*Lc 24,29*) – Adorația euharistică și sacramentul Reconcilierii

Se poate propune cuplurilor care urmează parcursul o „serată euharistică” (sau și mai mult de una). După diferitele întâlniri ce au luminat diferitele crize care se trăiesc, adesea ei se descoperă că sunt neputincioși să le depășească. Dificultățile par superioare propriilor forțe. Acesta poate să fie momentul de a duce propria criză în prezența Domnului prezent în preasfântul Sacrament, s-o „prezinte” și s-o „depună” la picioarele sale, pentru ca el să aline rănilor și să vindece inimile. Această prezentare a crizei în fața Domnului poate să fie trăită printr-un gest concret făcut de cuplu în fața preasfântului Sacrament (depunere a unui obiect, a unui simbol), în cadrul unui moment liturgic simplu.

Un alt mod în care se poate face ca perechile să trăiască experiența Domnului ce „rămâne cu noi” este o celebrare penitențială. Este de maximă importanță, în momentele de criză, apropierea de sacramentul Reconcilierii. Nimic nu ajută la îngrijirea rănilor și la iertarea soțului ca iertarea primită de la Domnul. Apoi, sacramentul revărsă în suflet haruri speciale de reconciliere: reconciliere cu Dumnezeu, cu sine și cu propriul trecut,

cu aproapele. Toate acestea ajută la îngrijirea diviziunilor și a îndepărtării „interioare” între soți, cu balsamul reconcilierii și al iertării.

- „Luând pâinea, a binecuvântat-o, a frânt-o și le-a dat-o lor” (*Lc 24,30*) – Celebrarea euharistică

Se pot propune cuplurilor una sau mai multe celebrări euharistice pentru a le ajuta să experimenteze cum Isus este viu și prezent chiar și în mijlocul crizei. El este cel care devine de fiecare dată „pâine frântă pentru noi”, care a trăit suferința refuzului și a neînțelegerii, făcând din ea ocazie de iubire și de dăruire pentru toți. Acesta este harul pe care și cuplurile îl pot primi: să nu rămână închise în propria suferință, ci s-o transforme într-o ocazie de iubire mărită și de dăruire reciprocă reînnoită.

- „Atunci li s-au deschis ochii și l-au recunoscut. [...] Și ridicându-se în același ceas, s-au întors la Ierusalim” (*Lc 24,31-33*) – Încheierea parcursului

S-ar putea propune cuplurilor și momente de destindere și de sărbătoare împreună. Chiar în crize nu trebuie pierdută niciodată speranța și nu trebuie să ne abandonăm unei viziuni negative despre viață. Mai ales descoperirea prezenței fraților în credință care sunt lângă noi și ne susțin poate reaprinde încrederea și bucuria în inimă.

Întâlnirile concluzive ale parcursului ar putea ajuta cuplurile să „se întoarcă la Ierusalim”, adică să continue în viața matrimonială cu o nouă înțelepciune dobândită prin intermediul crizei, făcând să rodească ceea ce s-a învățat și devenind și martori pentru alte cupluri despre ceea ce s-a trăit și despre propria întâlnire cu Isus viu.

Oricum, nu ar fi vorba de o despărțire definitivă. Viața prezintă mereu noi provocări și crizele pot să nu

fie complet depășite. De aceea, este bine ca însoțitorii să asigure cuplurile de disponibilitatea lor continuă de a le primi, a le asculta și a le susține și în viitor. Acolo unde s-a creat un climat de încredere, cuplurile ar putea continua să aibă pe cineva căruia să i se poată adresa în caz de nevoie. Însoțitorii trebuie să le facă pe cupluri să simtă că Biserica este mereu acolo pentru ei, ca o mamă mereu gata să-i primească pe copiii săi.

Merită repetat că, pe toată durata parcursului, în afară de întâlnirile în grup, poate fi necesar să se țină întâlniri individuale cu fiecare cuplu. De fapt, dacă este de mare ajutor și încurajare a asculta experiența celorlalți – așa cum poate avea loc în momentele de împărtășire –, alteori cuplurile pot simți nevoia unei confruntări mai personale și o intimitate mai mare pentru a se simți libere să vorbească despre dificultățile lor.

92. Modelul propus până aici este numai un exemplu pentru a arăta cum și acest parcurs de însoțire a cuplurilor aflate în criză poate merge după stilul itinerarului catecumenal de pregătire la căsătorie expus anterior. Și în acest caz, metodologia nu trebuie să se limiteze la a propune „conferințe” și la a transmite noțiuni, ci trebuie să facă posibilă o experiență de apropiere umană și spirituală, cu implicarea comunității creștine, alternând momente de aprofundare a credinței și momente de întâlnire, rugăciune, ascultare, împărtășire, cu gesturi rituale, celebrare a sacramentelor, ritmate de etape progresive de creștere, invitând la discernământ, făcând prezentă o vestire *kerygmatică* etc. Așadar, fiecare Biserică locală va putea elabora un parcurs propriu, cu modalități proprii de desfășurare sau inspirându-se din alte „modele biblice”, față de ceea ce este propus aici: de exemplu,

întâlnirea samariteanului cu omul rănit (*Lc* 10,25-37), fiul rătăcit care se întoarce la tatăl său (*Lc* 15,11-32), vinul terminat și făcut din nou îmbelșugat în timpul nunții de la Cana (*In* 2,1-12), întâlnirea samaritenei cu Isus și descoperirea unei ape noi care satură orice sete (*In* 4,1-43) etc.

93. În pofida întregului sprijin pe care Biserica îl poate oferi cuplurilor aflate în criză, există totuși situații în care despărțirea este inevitabilă. „Uneori poate să devină chiar necesară din punct de vedere moral, când întocmai este vorba de a sustrage pe soțul mai slab, sau pe copiii mici, de la rănille mai grave cauzate de prepotență și de violență, de umilire și de exploatare, de înstrăinare și de indiferență”. Oricum, „trebuie să fie considerată ca remediu extrem, după ce orice altă tentativă rațională s-a dovedit zadarnică”¹⁰⁹.

În aceste cazuri, „un discernământ deosebit este indispensabil pentru a-i însoți pastoral [și] pe cei despărțiți, pe divorțați, pe cei abandonăți. Trebuie primită și valorizată mai ales suferința celor care au îndurat pe nedrept despărțirea, divorțul sau abandonarea, sau au fost constrânși de maltratările soțului să rupă conviețuirea. Iertarea pentru nedreptatea îndurată nu este ușoară, dar este un drum pe care harul îl face posibil. De aici necesitatea unei pastorații a reconcilierii și a medierii și prin intermediul centrelor specializate de ascultare care trebuie stabilite în dieceze”¹¹⁰.

94. În același timp, „persoanele divorțate, dar nerecăsătorite, care adesea sunt martori ai fidelității matrimoniale, trebuie încurajate să găsească în Euharistie

¹⁰⁹ *Amoris laetitia*, 241.

¹¹⁰ *Amoris laetitia*, 242.

hrana care să le susțină în starea lor. Comunitatea locală și păstorii trebuie să însoțească aceste persoane cu grijă, mai ales când există copii”¹¹¹. Sunt puține locurile unde li se acordă atenție pastorală. În schimb, situația lor deosebită, alimentată de fidelitatea față de sacramentul Căsătoriei, poate să fie mărturie și exemplu pentru cuplurile tinere, dar și pentru preoți, care pot să descopere și „să vadă” în viețile acestor persoane prezența constantă a lui Cristos Mire, fidel chiar și în singurătate și în abandonare: o singurătate „locuită”, marcată de intimitatea cu Domnul și de legătura cu Biserica și comunitatea, care se face prezentă și însoțitoare de drum. Dimensiunea matrimonială a celor două vocații – preoție și căsătorie – se manifestă în aceste cazuri, încă o dată, în toată frumusețea și complementaritatea sa. În acest sens, este necesar de descoperit în cadrul Bisericii și protagonismul pastoral al despărțiților credincioși, care pot să desfășoare roluri semnificative în comunitate și să fie la rândul lor de ajutor pentru alții.

¹¹¹ *Amoris laetitia*, 242.

CONCLUZIE

„Orientările pastorale” propuse aici, deși având conștiința că nu sunt exhaustive, vor să fie un ajutor și un stimulent pentru dieceze/eparhii și parohii în elaborarea propriilor „itinerare catecumenale de viață matrimonială”, după cum a indicat Sfântul Părinte Francisc. De aceea, este util, în concluzie, să amintim câteva linii pastorale care au inspirat redactarea acestui document și care ar trebui să fie și la baza documentelor asemănătoare de aplicare ce trebuie puse la punct în Bisericile particulare.

La originea acestui document este, înainte de toate, dorința de a oferi cuplurilor o pregătire mai bună și mai aprofundată la căsătorie, printr-un itinerar, inspirat din catecumenatul baptismal, suficient de amplu, care să permită primirea unei formări adecvate la viața conjugală creștină pornind de la o experiență de credință și de întâlnire cu Isus; așadar, care să nu se limiteze la puține întâlniri în preajma celebrării, ci să facă să se perceapă caracterul aproape „permanent” al pastorației vieții conjugale, pe care Biserica intenționează s-o ducă înainte.

În misiunea de însoțire a cuplurilor trebuie implicată toată comunitatea eclezială pe un drum împărtășit, între preoți, soți creștini și lucrători pastorali, care să aibă drept protagoniste mai ales cuplurile de soți – diferite prin vârstă și prin ani de viață matrimonială în spate – care să pună experiența lor în slujba celor ce participă la itinerarul catecumenal. În acest scop, este necesară o lucrare de formare și de actualizare, adresată tuturor,

dar în mod deosebit preoților, ca să se perceapă complementaritatea și coresponsabilitatea indispensabilă a laicilor și preoților/călugărilor în slujirea adusă pastorației familiale.

Un itinerar matrimonial de tip catecumenal trebuie considerat ca un „instrument pastoral” de utilizat cu discernământ, înțelepciune și bunul-simț necesar, în așa fel încât să poată fi adaptat cu flexibilitate – cât privește modurile și timpurile de realizare – la situațiile concrete ale cuplurilor care sunt prezente și pe baza posibilităților concrete ale lucrătorilor pastorali din Biserica locală.

Itinerarul nu se limitează la comunicarea de conținuturi doctrinale și vrea să depășească tipologia clasică a „cursurilor matrimoniale”; se folosește, pentru aceasta, nu numai de metoda catehezei, ci și de dialogul cu perechile, de întâlnirile individualizate, de momente liturgice de rugăciune și de celebrare a sacramentelor, a riturilor, a confruntărilor între cuplurile înseși care iau parte la itinerar, de intervenția experților externi, de reculegeri, de interacțiunea cu toată comunitatea eclezială care susține și participă la procesul lung de pregătire a cuplurilor.

Itinerarul păstrează mereu, pe toată durata sa, un caracter *kerygmatic*; aproape la fiecare nouă fază, se revine, ca „la valuri următoare”, la prima vestire a credinței și se prezintă însuși sacramentul Căsătoriei ca „veste bună”, adică dar al lui Dumnezeu oferit cuplurilor ce doresc să trăiască în plinătate iubirea lor.

La fiecare fază a itinerarului se țin mereu unite parcursul de creștere umană (formarea unei personalități armonioase și solide, depășirea imaturităților, închiderilor și temerilor, dinamici relaționale generale și de cuplu, capacitate de comunicare și de dialog etc.)

și parcursul de creștere spirituală (primirea iubirii lui Dumnezeu, convertirea personală și depășirea limitelor morale, viața de rugăciune, înțelegerea dimensiunii comunitare și ecleziale constitutive a credinței, participarea la sacramente etc.).

Itinerarul catecumenal al tinerilor și al cuplurilor vrea să se însereze în realitatea actuală concretă și nu îi este teamă să înfrunte teme și probleme ce reprezintă provocări sociale și culturale: educația la iubirea autentică ce nu se limitează la experiențe emotive fragile, recunoașterea bogăției și a complementarității masculine și feminine, educația la afectivitate și la sexualitate, valoarea alegerilor definitive, valoarea umană, spirituală și socială a familiei, problemele bioetice etc. În acest mod, colaborează la formarea conștiinței morale personale și la formularea unui proiect de viață familială.

Etapele de creștere pe care le propune itinerarul sunt marcate de ritualuri – acolo unde din motive culturale nu ar fi inoportun sau problematic să fie propuse, ca urmare a interpretării echivoce care s-ar putea da acestor ritualuri – ce ritmează drumul care se parcurge; și care dau conștiința psihologică de a fi de fiecare dată la un punct de cotitură care cheamă să se facă un nou pas înainte, la nivel de maturizare umană și spirituală și la nivel decizional, în vederea țintei vieții matrimoniale creștine.

Itinerarul se împarte în trei faze mari: cea a pregătirii îndepărtate, care cuprinde pastorația copiilor și a tinerilor, o fază intermediară de primire și adevărata fază catecumenală, care, la rândul său, prevede trei etape distincte. O primă etapă de pregătire apropiată, mai lungă, de durată variabilă; o a doua etapă de pregătire imediată, mai scurtă, și o a treia etapă de însoțire a cuplurilor în primii ani de viață matrimonială, care

se încheie cu inserarea cuplului în pastorația familială obișnuită din parohie și din dieceză/eparhie.

Itinerarul vrea să unească, încă din copilărie, descoperirea credinței creștine și inițierea la sacramente cu descoperirea vocației matrimoniale sau sacerdotale/călugărești.

Totuși, prezența de acum răspândită de cupluri care conviețuiesc și cu copii care cer să se căsătorească în biserică cere, în paralel cu pastorația vocațională evolutivă care se propune aici, punerea la punct a parcursurilor locale centrate pe realitatea concretă a acestor cupluri, care au nevoie, desigur, de o specială îngrijire și atenție față de cuplurile de logodnici care în vreun fel deja trăiesc o experiență creștină de viață.

Pornind de la experiența unei însoțiri pastorale personalizate și întemeiată mai ales pe mărturia însoțitorilor și a altor cupluri de soți implicate în parcurs, se vrea conducerea în fiecare caz la un serios discernământ personal și de cuplu, în așa fel încât celebrarea căsătoriei și viața conjugală să fie rod al unei decizii conștiente, libere și îmbrățișate cu bucurie, și nu pur și simplu conformarea pasivă la o tradiție culturală sau la o formalitate socială.

Itinerarul, în timp ce pregătește cuplurile la sacramentul Căsătoriei, le inițiază în același timp la viața eclezială și le ajută să găsească în Biserică locul unde să poată alimenta, mai ales prin sacramente, legătura matrimonială; și unde să continue să crească toată viața în vocație și în slujirea celorlalți, ajungând astfel să dezvolte pe deplin identitatea lor matrimonială și misiunea lor eclezială.

Apoi, o atenție deosebită va fi rezervată însoțirii cuplurilor căsătorite aflate în criză. De fapt, devine urgentă necesitatea de a predispune în fiecare realitate locală o

slujire pastorală dedicată celor a căror relație matrimonială s-a stricat sau este în mare dificultate, și cu sprijinul unei pastorații a reconcilierii și a medierii pentru a salvagarda legătura și a preveni, acolo unde este posibil, despărțirile.

Deși acțiunea de a demara un parcurs formativ de durată așa de lungă poate să pară irealizabilă, îndemnăm Bisericele particulare să aibă curaj și să intre într-o justă atitudine de credință, știind că, așa cum ne-a învățat Isus, lucrările Împărăției încep mereu cu un mic grăunte de muștar, dar cu timpul pot să devină un mare copac care oferă adăpost și ocrotire celor ce sunt în căutare și în nevoie. Punând la dispoziția noilor generații parcursuri de creștere de tip catecumenal în vederea căsătoriei, se vine în întâmpinarea uneia dintre cele mai urgente exigențe ale Bisericii de astăzi, adică necesitatea de a-i însoți pe tineri spre realizarea deplină a ceea ce rămâne încă unul din „visele” lor mai mari și printre obiectivele principale pe care își propun să le obțină în viață: să stabilească o relație solidă cu persoana iubită și pe această relație să construiască o familie.

Încredințăm această operă mijlocirii sfântului Iosif, soțul Fecioarei și păzitorul Răscumpărătorului, și Mariei preasfinte, Mama lui Isus și Mama Bisericii, ca să reverse în noi iubire față de toate familiile din lume și zel inequizabil pentru a lucra în slujba lor.

